

Elina Remes

LAPSEN RAKKAUDEN KIELI
Rakkaus lapsen näkökulmasta
vanhempi-lapsisuhteessa

Opinnäytetyö
Sosionomikoulutus

2017

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä	Tutkinto	Aika
Elina Remes	Sosionomi	Maaliskuu 2016
Opinnäytetyön nimi		
Lapsen rakkauden kieli Rakkaus lapsen näkökulmasta vanhempi-lapsisuhteessa		44 sivua 3 liitesivua
Toimeksiantaja		
Inkeröisten päiväkot		
Ohjaaja		
Lehtori Virve Remes		
Tiivistelmä		
<p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa neljä- ja viisivuotiaiden lasten näkemyksiä rakkauden kokemisesta eli sitä, millä keinoin he tuntevat itsensä rakastetuksi. Tavoitteena oli myös selvittää, esiintyvätkö Gary Chapmanin määrittelemät viisi eri rakkauden kieltä (rakkauden sanat, kunnioittava kosketus, yhteinen aika, pienet palvelukset ja rakkauden lahjat) lasten vastauksissa. Työn epäsuora tavoite oli myös saada erityisesti lasten vanhemmat ja päiväkodin henkilökunta tietoisiksi rakkauden kokemisen monimuotoisuudesta.</p> <p>Työ toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja tutkimusmenetelmänä käytettiin lasten yksilö- tai ryhmähaastattelua lasten persoonallisuus huomioiden. Haastattelut videoitiin ja niiden keskustelut kirjoitettiin puhtaaksi. Sen jälkeen vastaukset ryhmiteltiin samankaltaisuuden perusteella sekä analysoitiin tutkimuskysymysten pohjalta. Tutkimuksen tuloksia ei voida yleistää, koska työ käsittelee yksilöiden omia näkemyksiä.</p> <p>Tutkimukseen osallistuneiden lasten vastaukset olivat varsin vaihtelevia ja yksilöllisiä, mikä vahvistaa ajatusta siitä, että jokaisella on oma käsityksensä rakkauden kokemisesta. Suuria johtopäätöksiä, varsinkaan avointen kysymysten perusteella, ei voida tehdä, sillä vastausten määrä oli järkevään vertailuun liian pieni. Tuloksissa esiintyi tosin mielenkiintoisia näkökulmia vanhempien rakkauden itsestäänselvyydestä. Suljetuissa kysymyksissä nelivuotiailla korostui selkeästi lahjojen antaminen rakkaudenilmaisumuotona ja viisivuotiailla sanallinen ilmaisu.</p> <p>Chapmanin teoria näkyi lasten vastauksissa, mutta selkeää johtopäätöstä senkään pätevyydestä ei voida tuloksista tehdä. Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että 4–5-vuotiaat lapset ovat pääsääntöisesti liian nuoria käsittämään niin abstraktia asiaa kuin rakkaus. Kuitenkin hyödyntämällä työn teoriaosuutta vanhemmat ja päiväkodin työntekijät voivat lisätä positiivista vuorovaikutusta lasten kanssa ja edesauttaa näiden emotionaalista kehitystä.</p>		
Asiasanat		
kyselytutkimus, lapsi, osallisuus, rakkaus, vanhempi-lapsisuhte		

Author	Degree	Time
Elina Remes	Bachelor of Social Services	March 2016
Thesis Title		
Love Language of Children A Child's Perspective of Love in Parent-Child Relationship		44 pages 3 pages of appendices
Commissioned by		
Inkeroinen Day Care Center		
Supervisor		
Virve Remes, Senior Lecturer		
Abstract		
<p>The objective of the thesis was to find out what aspects four- and five-year-olds would disclose about the affection that is shown to them by their parents. In other words: how do they know that they are loved? The purpose was also to see if the five love languages (physical touch, words of affirmation, quality time, gifts and acts of service) by Gary Chapman would come up in their answers. The more comprehensive and implicit objective was to help day care personnel and parents to understand the diversity of feeling and showing love.</p>		
<p>The thesis was executed as a qualitative research by using individual or group interviews with children as a method, depending on their personality. The interviews were filmed and the conversations later transcribed. The answers were then categorized in groups and analyzed based on the research questions. The results of this study cannot be generalized, because they are based on opinions of individuals.</p>		
<p>The children's answers were variable and distinctive, which confirms the idea about the experience of love being personal. No proper conclusion can be made concerning the open questions due to the small quantity of answers. However, there were interesting viewpoints about the love from parents being obvious. The closed questions indicated that the four-year-olds agreed most in giving gifts as a form of affection and for the five-year-olds that was words of affirmation.</p>		
<p>The conclusion is that four- and five-year-olds are mainly too young to comprehend such abstract things as love. Chapman's theory did appear in the conversations, but no clear result can be made if this theory is the most valid one to define children's experiences about affection. However, parents and day care personnel can benefit from the theory portion of this thesis and increase positive interaction with children and therefore support their emotional development.</p>		
Keywords		
affection, child, inquiry, parent-child relationship, participation, love		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	LEIKKI-IKÄINEN LAPSI.....	6
2.1	Lapsi-vanhempisuhte.....	6
2.2	Leikki-ikäisen lapsen rakkausvaihe.....	8
2.3	Rakkaus ja lapsen mielenterveys	9
2.4	Rajat ja kiukku rakkaudessa	11
3	VIISI RAKKAUDEN KIELTÄ GARY CHAPMANIN MUKAAN	13
3.1	Kosketuksen voima.....	14
3.2	Rakkauden sanat.....	17
3.3	Laatuaikaa yhdessä.....	18
3.4	Pienet palvelukset toisille.....	20
3.5	Lahjojen antaminen ja saaminen	22
4	TUTKIMUSMENETELMÄT	23
4.1	Tiedonkeruu- ja analyysimenetelmät	23
4.2	Lapsi haastattelututkimuksessa.....	25
4.3	Aihetta sivuavia tutkimuksia.....	26
4.4	Lapsen osallisuus	28
5	TUTKIMUSPROSESSI	29
5.1	Tutkimuksen toteutus.....	29
5.1.1	Tutkimustulokset	31
5.1.2	Johtopäätökset.....	36
5.2	Luotettavuus ja yleistettävyys	38
5.3	Tutkimuksen eettisyys	40
6	POHDINTAA.....	42
6.1	Oma toiminta ja oppiminen	42
6.2	Ehdotuksia aiheen lisätutkimuksiin	43
	LÄHTEET.....	45

LIITTEET

Liite 1. Teemahaastattelurunko

Liite 2. Saatekirjeet lasten vanhemmille

1 JOHDANTO

On tärkeää, että ihminen – ja erityisesti lapsi – tuntee olonsa rakastetuksi omana itsenään. Useimmat vanhemmat rakastavat lastaan vilpittömästi, mutta aina se ei riitä, sillä lapsen täytyy saada kokea se tavalla, jonka hän itse ymmärtää rakkaudeksi. (Chapman 2014, 176.) Aihe on mielestäni merkittävä, sillä uskon ihmisten ymmärtämättömyyden rakkauden kokemisen erilaisuudesta aiheuttavan turhia ristiriitoja ja jännitteitä ihmissuhteissa.

Tutkimuskysymykseni on ”Millä keinoin vanhempien rakkaus välittyy lapselle?”. Työni keskittyy rakkauden tarkastelemiseen lasten näkökulmasta sekä Inkeröiden päiväkodin neljä- ja viisivuotiaiden lasten ajatuksiin rakastetuksi tulemisesta. Näitä ajatuksia aion peilata parisuhdeterapeutti Gary Chapmanin rakkausteoriaan, joten tutkimustani tarkentava lisäkysymys on: ”Näkyvätkö yhteinen aika, rohkaisun sanat, rakkauden lahjat, pienet palvelukset ja fyysinen kosketus lasten vastauksissa?”.

Tutkimukseni antaa työkaluja hyvään vanhemmuuteen kehittämällä lasten ja vanhempien välistä vuorovaikutusta ja siten myös lasten emotionaalista kehitystä. Se tuo myös ammattikasvattajille uusia ajatuksia. Uskon, että hyväksytyksi itsensä tuntema lapsi rauhoittuu ja käyttäytyy vähemmän aggressiivisesti, mikä taas lisää lasten positiivista vuorovaikutusta ja ennaltaehkäisee kiusaamista.

On kirjoitettu paljon romanttisesta rakkaudesta, kiintymyssuhteesta, hyvästä vanhemmuudesta ja huonosti käyttäytyvistä lapsista, mutta tällaisia tutkimuksia on paljon vähemmän lasten näkökulmasta. Jouduinkin laajentamaan näkökulmaani vanhempien ajatuksiin hyvästä vanhemmuudesta aikaisempia tutkimuksia tarkastellessani. Taustatyötä tehdessäni löysin internetin hakutulokista ihan liikaa ikäviä ”kuinka saada vanhempani rakastamaan minua” -kysymyksiä, joka myös viittaisi siihen, että opinnäytetyöni aihe on ajankohtainen ja tärkeä.

2 LEIKKI-IKÄINEN LAPSI

2.1 Lapsi-vanhempisuhte

Kiintymyssuhdeteoria määrittää hyvin tämänhetkistä ajattelua lapsen ja vanhempien välillä, mutta julkaisut aiheesta keskittyvät lähes poikkeuksetta vauvaikään. Mielestäni aihetta tulisi laajentaa enemmän myös vanhempiin lapsiin, sillä vanhempi-lapsisuhteen ainutlaatuisuus ei katoa mihinkään, se vain vaihtaa muotoaan. Uskon, että näissä muutosvaiheissa saattaa vaihtua myös lapsen tapa ottaa vastaan rakkautta, ja sen tietäminen voisi auttaa vanhempia ymmärtämään lapsiaan paremmin.

Nykyään lapsen terve kasvu on vanhemmuuden tärkein tavoite, mikä edellyttää hellyyttä, hoivaa ja jatkuvaa vuorovaikutusta aikuisen ja lapsen välillä. Lapsen pitää saada tuntea olevansa vanhempien elämän keskeinen sisältö. (Sihvola 2002, 106, 124.) Toki myös ravinnon ja muiden fyysisten tarpeiden turvaaminen, pyykinpesu sekä harrastus- ja oppimismahdollisuuksien tarjoaminen ovat tärkeitä lapsen hyvinvoinnille ja myös aivan päteviä rakkaudenosoituksia, mutta vain jos ehdoton rakkaus on etusijalla, sillä sitä ei voi mitenkään korvata (Chapman & Campbell 2012, 27).

Ilman kokemusta vanhempien rakkaudesta lapsen on hankala kasvaa tasapainoiseksi aikuiseksi. Tällainen turvallinen kiintymyssuhde on riippuvainen vanhempien kyvyistä ilmaista aitoja ja myönteisiä tunteita. (Peltonen 2005, 47; Tuovinen 2014, 42; Juusola 2011, 120.) Jos lapsen vanhemmiltaan saama rakkaus on riippuvaista vanhemman vaihtelevista tunnetiloista ja -tarpeista tai lapsen ominaisuuksista, siitä puuttuu riittävä johdonmukaisuus lapsen myönteisen kehityksen perustaksi. Samoin rakkauden ehtona ei tule olla lapsen muuttuminen vanhemman toiveiden mukaiseksi, eikä lapsen tulisi koskaan joutua taistelemaan saadakseen osakseen rakkautta. (Puolimatka 2004, 51–55.)

Parhaimmillaan lapsen ja hänen vanhempiensa suhde on ehdotonta rakkautta, joka luo molemmille syvän tunteen turvallisuudesta. Näin lapsi tietää, että häntä rakastetaan hänen itsensä takia: hän on olemassa, tärkeä ja rakkauden arvoinen eikä häneltä edellytetä mitään tiettyjä ominaisuuksia ollakseen rakas. Tämä tunne luo perustan lapsen luontaiselle elämänilolle ja lapsen tuleville ihmissuhteille. Jotta lapsi voisi rakastaa itseään, ja myöhemmin

muita, hänen täytyy saada kokemus ehdoitta rakastamisesta. Lapsi ei voi saada liikaa ehdotonta rakkautta, jota hänelle annetaan asianmukaisesti. (Peltonen 2005, 46; Chapman & Campbell 2012, 19–21; Puolimatka 2010, 68.)

Aikuisten rakkaus lapsiaan kohtaan näkyy ja viestittyy lapselle monin eri tavoin: esimerkiksi sanoin, teoin ja kosketuksella, mutta myös ilmeillä, eleillä ja katsekontaktilla tai arvostamalla hänen ajatuksiaan. Varsin suuri osa aikuisen ja lapsen viestinnästä onkin sanatonta, ja lapsi myös lukee sanatonta viestintää paljon sanoja paremmin. Aikuisten on tärkeää tiedostaa ja tunnistaa omat tapansa viestiä. (Peltonen 2005, 47; Tuovinen 2014, 42.) Tämä on tärkeää myös siksi, sillä joka kerta, kun tuomme ilmi oman määrittelymme tai ennakkokäsityksemme lapsesta, rakennamme myös hänen omia käsityksiään hänestä itsestään ja omien ominaisuuksien merkityksellisyydestä (Rantala 2014, 20).

Aina ei ole helppoa antaa toiselle huomiota tavalla, joka ei tule itseltä luonnollisesti tai jota kohtaan tuntee ehkä jopa vastustusta, mutta rakastamalla lasta eri tavalla kuin meille itselle olisi luontevaa, opastamme häntä samalla epäitsekkyteen. Lapset ovat lähtökohtaisesti itsekkäitä, joten he eivät vielä ymmärrä, kuinka tärkeää on pystyä kommunikoimaan myös tavoilla, jotka eivät tule heiltä luonnostaan. Esimerkiksi lapsella, joka ei kykene jakamiseen, on ongelmia lahjojen antamisen kanssa tai hän voi olla niin käytösorientoitunut, että hänen on vaikea kommunikoida sanallisesti. On iso rakkaudenosoitus auttaa lapsia lempeästi kohti epä mukavuusalueitaan. Puhumalla lapselle kaikkia viittä rakkauden kieltä opetamme häntä samalla rakastamaan toisia ihmisiä ja ymmärtämään heidän rakkaudenkieliään. (Chapman & Campbell 2012, 56, 110.)

Sihvola (2002, 125–126) väittää, että lapsen kasvattaminen on käytännössä varsin yksinkertaista, kun aikuinen toimii omana itsenään lapsen parhaaksi elämällä aidosti ja rakastaen. Ei ole siis tarpeen teeskennellä toimivansa hienosti ja normien mukaan, vaan voi olla mahdollisimman rehellinen ja lapsi-myönteinen vanhempi kuin pystyy. Kasvatuksen ainoa päämäärä tulisi olla lapsen monipuolinen kasvu, joka lähtee lapsen henkilökohtaisista kiinnostuksen kohteista ja tarpeista (Puolimatka 2010, 157–158).

Aikuisen tuleekin ymmärtää olla itselleen armollinen, sillä ehdoton rakkaus on ihanne, jota tuskin kukaan kykenee täysin toteuttamaan. Vanhemman on kuitenkin hyvä välillä arvioida ja pohdiskella omia asenteitaan ja toimintaansa.

Kun kykenee myöntämään oman vajaavaisuutensa, on helpompi ymmärtää myös lapsen puutteita. (Puolimatka 2004, 56–57.) Uskon, että lapsi ei tarvitse täydellistä vanhempaa, inhimillinen riittää hyvin. Vanhempi, joka hyväksyy oman epätäydellisyytensä mokailuineen ja moninaisine tunteineen, kasvattaa myös lapsestaan inhimillistä.

2.2 Leikki-ikäisen lapsen rakkausvaihe

Lapsi ottaa jatkuvasti pitkiä edistysaskelaita kohti itsenäisyyttä, ja hänelle on erittäin tärkeää saada kiitosta ja arvostusta oikein toimimisesta. Huomion saaminen on ensisijaista: hän janoaa tulla kuulluksi ja nähdyksi ja hakee sitä hyväksynnän menettämisen uhallakin, jos ei sitä muuten saa. (Jarasto & Sinervo 2000, 47.) Lapset ovat aktiivisia olentoja, joille ei riitä rakkauden sanojen kuuleminen, vaan he tarvitsevat siitä kokemuksia (Chapman & Campbell 2012, 27). Ei siis riitä, että vanhempi vain tuntee rakastavansa lapsiaan, se tulee myös näyttää heille.

Hiljalleen 4–5-vuotiaana lapsen sisäinen maailma rikastuu ja mielikuvitus voimistuu. Lapsi saattaa kehittää omia kertomuksiaan tai lauluja ja on iloinen aikuisen suhtautuessa niihin tosissaan. Puhumisen tarve, mielikuvitus ja asiasta toiseen hyppiminen voivat tehdä keskustelusta lapsen kanssa tuntumaan toivottomalta, mutta lapsen on kuitenkin välttämätöntä saada harjoittaa kielellistä kykyään. Aikuisen tehtävä on kannustaa lasta eikä kieltää tätä höpöttämästä. Lapsi on erittäin herkkä kritiikille eikä puhu aikuiselle tärkeistä asioista, jos tuntee tämän suhtautuvan häneen nolaavasti. (Jarasto & Sinervo 2000, 53–61.)

4–5-vuotias lapsi on sosiaalisesti riippuvainen ja riippumaton samaan aikaan. Aikuiskontaktit ovat aiempaa vähemmän fyysisiä, usein riittää puhe ja katse kädestä ohjaamisen sijaan. Lasta alkavat kiinnostaa toisten reaktiot aiempaa enemmän, ja hän ryhtyykin tarkkailemaan muiden toimintaa verraten siihen omaansa. Itsekritiikki nostaa päätään ja toive saada huomiota lisääntyy, eli lapsi kokee myös huonommuuden tunnetta ensimmäisiä kertoja tässä ikävaiheessa. (Jarasto & Sinervo 2000, 58–61.) Lapsen kasvaessa kasvaa myös hänen kykynsä ilmaista rakkautta, jos hän saa siitä vanhemmiltaan esimerkkiä. Lapsi toistaa vanhemmiltaan saatuja hoivaamisen ja rakastamisen malleja

myös leikkiessään ja muissa läheisissä ihmissuhteissa. (Chapman & Campbell 2012, 24–25; Juusola 2011, 113.)

Lapsen luotua kahdenkeskisen suhteen molempiin vanhempiinsa hän voi ymmärtää, että myös heillä voi olla oma keskinäinen suhteensa. Tästä alkaa psykoseksuaalisen identiteetin kehitysvaihe eli niin kutsuttu oidipaalivaihe, jossa lapsi ilmaisee tahtonsa mennä naimisiin vastakkaista sukupuolta olevan vanhempansa kanssa. Lapselle se ei ole leikkiä, vaan hänen tunne-elämänsä kannalta vakava asia. Siksi onkin tärkeää, että tätä lapsen vilpittömää rakkautentunnustusta ei aseteta naurunalaiseksi, mutta yhtä lailla tärkeää on, että lapsi jää vanhempiensa rakkaussuhteesta ulkopuoliseksi. (Brummer 2003, 83.)

Koska lapsi on vielä epäkypsä, ei hänen rakkautensa ole vastavuoroista tai ehdotonta vaan hän rakastaa suhteessa itseensä. Hän on tietoinen omasta tarpeestaan tulla rakastetuksi ja saada oma rakkaustankkinsa täyteen, mutta hän ei ymmärrä, että vanhemmillakin on omat vajaat rakkaustankkinsa. Hän on huolissaan vain oman tankkinsa kohtalosta. (Chapman & Campbell 2012, 129–130.) Kuitenkin lapsen suhde vanhempiinsa kehittyy hiljalleen yhä enemmän tavoitteelliseksi kumppanuudeksi hänen oppiessa asettumaan toisen ihmisen asemaan (Salo 2003, 70). Lapsen empatiakyky rakentuu hiljalleen lapsen tuntiessa tulevansa itse kuulluksi hänen omissa näkemyksissään (Rantala 2014, 34).

2.3 Rakkaus ja lapsen mielenterveys

Lapsen mielenterveyden perustana ovat hänelle osoitettu läheisten ihmisten rakkaus, hellyys ja aito läsnäolo, jotka välittyvät arkipäiväisinä tekoina ja ystävällisinä sanoina jokapäiväisessä elämässä. Mieleemme terveyttä rakentaa siis se, että olemme olemassa toisiamme varten ja välitämme toisistamme. Lapsen mielenterveyden kannalta on tärkeää, että hän saa tuntea olevansa hyväksytty, rakastettu ja ilona läheisilleen sekä ympäristölleen. Hänen täytyy saada kokea tulevansa kuulluksi, kohdatuksi ja ymmärretyksi. Näin aikuinen tukee ja kannustaa lapsia arvostamaan, rakastamaan ja kunnioittamaan niin itseään kuin toisia ihmisiäkin. (Marjamäki ym. 2015, 29; Puolimatka 2004, 61.)

On jokaisen lapsen oikeus saada kokea olevansa ainutkertainen ja tärkeä yksilö, jota vanhemmat rakastavat varauksettomasti. Tästä kokemuksesta kehittyy terve itsetunto, itsensä hyväksyminen ja luottamus elämään. (Heikkilä & Luumi 2003, 116; Sihvola 2002, 107.) Voidakseen siis uskoa itseensä lapsella täytyy olla tunne aikuisen uskosta häneen. Kun lapsi tietää olevansa rakastettu ehdoitta, hän tietää myös olevansa arvokas riippumatta ominaisuuksistaan. Itseään arvostamalla ja omaamalla hyvän itsetunnon lapsi saa myönteisiä voimavaroja, joiden avulla hän kykenee tekemään itselleen sopivia valintoja ja selviää paremmin tulevaisuuden haasteista. (Marjamäki ym. 2015, 80.) Mervi Juusola (2011, 115) ja Taina Kyrönlampi-Kylmänen (2010, 112–115) ovat sitä mieltä, että jopa yksi kokemus lasta varauksetta rakastavasta henkilöstä tämän varhaisiässä voi riittää tarjoamaan suojan myöhempiä sosiaalisia ongelmia vastaan.

Perheen vuorovaikutuksella ja siitä syntyvällä turvallisuuden tunteella on merkitystä paitsi lapsen käyttäytymiseen ja sosiaalisiin taitoihin, mutta myös geneeihin ja aivojen biokemiaan. Hyväksyvässä ja kannustavassa ympäristössä kasvavat aggressiivisuuteen herkästi taipuvaiset lapset kehittyvät rauhallisemmiksi ja joutuvat harvemmin vaikeuksiin. Positiivinen vuorovaikutus voi siis ohjata sitä, virtaavatko lapsen hermostossa mielihyvä- vai stressihormonit. Toistuvat kokemukset muokkaavat lapsen aivoja ihan konkreettisesti. Lapsen persoonallisuutta ei pysty juurikaan muokkaamaan, mutta positiivisella kohtelulla voi muokata hänen aivojensa hyvinvointia. (Juusola 2011, 16–17.)

Sanna Tuovinen (2014, 71) uskoo, että mielenterveyspalveluilla hoitamamme oireet voivat osittain johtua koko lapsuuden läpi jatkuneesta myönteisen kosketuksen puutteesta, sillä vähän kosketusta sisältävissä kulttuureissa esiintyy eniten masennusta, ahdistuneisuutta, lyhytjänteisyyttä, aggressiivisuutta ja levottomuutta. Hänen mukaansa monien fyysistenkin kipujen takana voi olla tunneperäisiä ongelmia, ja suuri osa sairauksista voikin olla seurausta nähdystä ja rakastetuksi tulemisen puutteesta.

Jos lapsella on sisaruksia, henkilökohtaisen huomion saaminen on oleellista. Siitä lapsi saa tunteen, että häntä rakastetaan yhtä paljon kuin muitakin sisaruksia. Lapsen ei tulisi joutua todistamaan tärkeyttään vanhemmilleen, vaan heidän tulisi saada kokea jo pienestä tulevansa rakastetuksi ihan jo pelkättään oman persoonansa tähden. Pienikin kahdenkeskinen aika arjen keskellä

vanhempien kanssa tukee lapsen yksilöllistä kasvua, persoonallisuutta ja minäkuva. (Peltonen & Kullberg-Piilola 2005, 162.)

2.4 Rajat ja kiukku rakkaudessa

Mielestäni rakkauteen kuuluu myös lupa näyttää erilaisia tunteita ja kyky asettaa rajoja toisen tai omaksi parhaaksi. Uskon Chapman ja Campbellin (2012, 130) lailla, että yksi suuri syy lapsen huonoon käytökseen on hänen tyhjä rakkauden tankkinsa. Silloin hän hakee vanhemmiltaan rakkautta heitä testaamalla. Lapsen käytös käy sitä sopimattommaksi, mitä epätoivoisemmaksi hän tulee, eikä mikään ei saa lasta niin epätoivoiseksi kuin rakkauden puute. Lapselta on turha vaatia hyvää käytöstä, jollei ensin varmista, että hän tuntee itsensä hyväksytyksi ja rakastetuksi.

Lapsi pystyy vapaasti ilmaisemaan tunteitaan, kun hän voi aidosti luottaa vanhempiensa rakkauteen. Jos lapsi ei tunne voivansa ilmaista "kielteisiä" tunteitaan, hän ei tule niistä täysin tietoiseksi ja hänen on vaikea oppia hallitsemaan niitä. (Puolimatka 2004, 55.) Juusolakin (2011, 169) muistuttaa, että lapsi hakee myös tunnekuhuissaan aikuisen vahvistusta, että häntä rakastetaan yhtä paljon kilttinä ketunpoikana kuin raivopäisenä hirviönäkin. Tuleekin aina muistaa, että lapsi itsessään ei ole tuhma, vain hänen tekonsa. Lasta ei ole myöskään hyvä jättää yksin tunteidensa kanssa, vaan miettimällä hänen kanssaan tapoja tapahtuneen korjaamiseksi hän oppii selvittämään vaikeitakin asioita puhumalla väkivallan sijaan. Aikuinen voi myös pyytää lapselta omaa suuttumustaan anteeksi, mikä antaa mallin riidan sopimisesta. (Arajärvi 1999, 81–82.)

Rakkauteen kuuluu myös vihan tunteet, ja kodin pitäisi olla se paikka, jossa voi turvallisesti näyttää kaikki tunteensa. Viha ei sulje pois hyväksyntää eikä vihan tunteminen tee kenestäkään vähemmän rakkauden arvoista. Aikuisen tehtävä on kestää ja ottaa lapsen vihanpurkaukset vastaan. Rakkautta ei tule ehdollistaa, vaan sitä pitäisi antaa myös lapsen epäonnistuessa tai riidellessä. (Peltonen & Kullberg-Piilola 2005, 54–57; Marjamäki ym. 2015, 56.) Jos lapsi ei opi käsittelemään omia vihantunteitaan, se voi jäädä tuhoamaan hänen elämänsä tavalla tai toisella (Chapman & Campbell 2012, 160). Lapsille on myös tyyppillistä kuvitella, että kaikki vanhemman paha mieli johtuu heistä, sillä

heidän maailmankuvansa ja käsityksensä itsestä ovat vanhempiin tiukasti sidoksissa (Rantala 2014, 76–78).

Myös rajat ovat rakkautta ja huolenpitoa. Lapsi tarvitsee ehdottomasti aikuisen hänelle asettamia sääntöjä, rajoituksia, kieltoja ja käskyjä. Hän voi kokea elämänsä turvalliseksi vain selkeiden rajojen kautta, vaikka ne välillä ahdistaisivatkin. (Heikkilä & Luumi 2003, 116–119.) Kun lapsi on varma siitä, että häntä rakastetaan, hän uskaltaa uhmata rajoja. Ehdoitta rakastaminen ei tietenkään tarkoita sitä, että pitäisi hyväksyä kaikki, mitä lapsi tekee. Lasten täytyy saada huoleton lapsuus, mutta vanhempien tehtävä on myös valmistaa heitä elämän ikäviinkin puoliin. Jotta lapsi oppisi käsittelemään pettymyksiä, hänelle asetetaan rajoja ja kieltoja. (Peltonen & Kullberg-Piilola 2005, 49–52, 102–103.)

Kurinpito koostuu täsmällisistä säännöistä, selkeistä ohjeista, oikeudenmukaisuudesta ja lupausten pitämisestä tuottaen järjestystä ja turvallisuutta, eikä ikinä pelkoa. Se vaatii myös lapsen kypsyyden tunnistamista, sillä kaikki lapset eivät tarvitse samanlaisia ohjeita. Kuri ei tarkoita myöskään pelkästään kieltämistä, vaan se voi olla vaihtoehtojen antamista tai kannustusta parempiin ratkaisuihin. (Sihvola 2002, 145–146; Chapman & Campbell 2012, 125–127.)

Chapman ja Campbell (2012, 130–131) myös kehottavat miettimään ”mitä lapsi tarvitsee, kun hän käyttäytyy huonosti” eikä niinkään ”miten korjaan hänen käytöstään”, sillä huonosti käyttäytyvä lapsi tarvitsee aina jotakin, eikä sen huomioimatta jättäminen tai pelkkä rangaistus ilman ajatusta palvele tarkoitusiaan. Varsin usein tämä tarve on täytetty tyhjentyneeseen rakkaustankkiin. Luonnollisesti lapsen huonoa käytöstä ja väärintekoa ei voi jättää huomioimatta ja rankaisematta, mutta liian usein teon syvällisempi tarkoitus jää huomiotta.

Kaikki lapset tarvitsevat jonkun kertomaan, mitä saa ja mitä ei saa tehdä. Positiivisella ja lapsen parasta ajavalla rakastavalla ohjauksella lapsi voi kehittää ominaisuuksiaan, joita hän tarvitsee täysivaltaiseen aikuisuuteen. Kaikki lapset myös saavat johdatusta, jos ei vanhemmiltaan niin ehkä koulusta, mediasta, kulttuurista, toisilta aikuisilta tai toisilta lapsilta. Kaikki tahot eivät ajattele lapsen parasta, joten kannattaa miettiä, keneltä tai mistä oma lapsi saa pääasiallista ohjausta. (Chapman & Campbell 2012, 53.)

Lasten lähellä olevien aikuisten on tärkeää tiedostaa myös omaa elämäänsä ohjaavat arvot, sillä aikuisten keskinäinen vuorovaikutus, ajatukset, mielikuvat ja teot ovat osa lasten arkea ja ne vaikuttavat myös lasten minäkuvaan ja tapaan kohdella toisia. Empaattisuuden ja välittämisen ajattelutavan löytäminen myös auttaa aikuista löytämään positiivisia puolia haastavastikin käyttäytyvistä lapsista. (Marjamäki ym. 2015, 29–30.) Sellaisissa tilanteissa välittyy lapselle hyväksytyksi tuleminen tunne ja lapset oppivat aitoa hyväksyntää ja kunnioitusta.

3 VIISI RAKKAUDEN KIELTÄ GARY CHAPMANIN MUKAAN

Jokaisella lapsella on oma pääasiallinen rakkauden kielensä, jonka kautta hän ymmärtää parhaiten vanhemmaltaan saamaansa rakkautta, ja tämän kielen tunnistaminen auttaa vanhempia merkittävästi suhteessa lapseensa. Ajan myötä ensisijainen rakkauden kieli voi kuitenkin muuttua, ja alle viisivuotiaiden ensisijaista rakkauden kieltä on lähes mahdotontakin tunnistaa, joten kaikkien viiden keinon käyttäminen on perusteltua ja ne hyödyttävät lasta varmasti. (Chapman & Campbell 2012, 7–8, 28; Chapman 2014, 176.)

Jos perheessä on useampia lapsia, on todennäköistä, että he kaikki puhuvat eri rakkauden kieltä kaivaten siis erilaista huomiota (Chapman & Campbell 2012, 20). Vanhempi joutuu siis luomaan yksilöllisen suhteen jokaiseen lapseensa, sillä he ovat kaikki erilaisia ja herättävät siten erilaisia tunteita. On vanhemman vastuulla tiedostaa ja pohtia omia tuntemuksiaan ja etsiä yhteinen kieli jokaisen lapsensa kanssa. (Rantala 2014, 46.)

Tarkkailemalla lapsen reaktiota erilaisiin rakkaudenosoituksiin ja sitä, kuinka hän osoittaa kiintymystään vanhemmilleen ja muille ihmisille, saa viitteitä siitä, kuinka juuri tässä kasvuvaiheessa hänelle ehkä kannattaa ilmaista rakkautta. Usein lapset myös pyytävät asioita tai valittavat jostain, jotka heille merkitsevät rakkautta. Niihin pitää vain osata kiinnittää huomiota. (Chapman 2014, 181). Tietenkään kaikki lapsen pyytämä tai tahtoma ei liity hänen rakkauden tarpeeseensa, mutta jos niistä muodostuu selkeä kuvio, voi miettiä, josko asia onkin hänelle luultua tärkeämpi (Chapman & Campbell 2012, 113–115).

Rakkaudenilmaisumuotojen valinta tapahtuu alitajuisesti, joten lapsi ei siis tietoisesti ajattele saavuttavansa jotakin. Hänen käyttäytymisensä taustana ovat

hänen omat emotionaaliset tarpeensa ja toiveensa. Hän on saattanut oppia, että tietty toiminta saa vanhemmat reagoimaan tietyllä tavalla ja siksi hän sanoo tai tekee sellaista, mikä saa hänen tarpeensa täyttymään. Koska lapset vasta opettelevat kuinka antaa ja vastaanottaa eri tavoin rakkautta, he kokeilevat erilaisia toimintoja ja vastauksia, joista saisivat ehkä tyydytystä. He saattavat jäädä yhteen tapaan kiinni joksikin aikaa, mutta se ei välttämättä tarkoita sen olevan heille se kaikista luontevin. Muutaman kuukauden kuluttua he saattavat ryhtyä erikoistumaan toiseen tapaan rakastaa. (Chapman 2014, 174–175; Chapman & Campbell 2012, 111.)

Ensisijaisessa rakkaudenkielessä on myös kääntöpuolensa, sillä myös negatiivisen huomion saaminen kyseisellä tavalla tuntuu kaksin verroin loukkavammalta. Esimerkiksi kosketusta janoava lapsi tuntee ruumiillisen kurituksen erityisen murskaavana, paljon positiivisia sanoja tarvitsevalle lapselle negatiiviset kommentit ovat tuhoavia tai eristykseen joutuminen yhteistä aikaa kaipaavalle on hyvin raastavaa. Tällaiset kokemukset voivat kummitella heille vielä vuosienkin päästä. (Chapman & Campbell 2012, 40, 58.)

Chapman ja Campbell (2012, 17) muistuttavat myös, että ehdoton rakkaus tai lapsen rakkauden kielten taitaminen eivät takaa sitä, etteikö lapsi kapinoisi tai säästyisi tulevaisuuden haasteilta, mutta uskon, että lapsen tuntiessa saavansa ehdotonta rakkautta kasvaessaan hän ei niin helposti luisu väärille urille myöhemmin elämässään pyrkien miellyttämään toisia ihmisiä.

3.1 Kosketuksen voima

Kosketus on tutkimusten mukaan elintärkeää lapsen kehitykselle. Mitä pienempi lapsi, sitä merkityksellisempää kosketus hänelle on. (Koponen 2009, 27.) Lapsi tarvitsee kosketusta myös pahojen tunteiden rauhoittamiseen. Positiivinen kosketus hoitaa ja huuhtoo kipuja, traumoja ja tunnelukkoja pois kehosta ja mielestä. Myönteisellä kosketuksella on lisäksi positiivinen vaikutus lapsen kehonhallintaan. Sen kautta kehon rajat tulevat tutummiksi, mikä taas edesauttaa motorista kehitystä. Mitä paremmin lapsi hahmottaa omaa kehoaan, sitä paremmin hän omaksuu ja ottaa käyttöön uusia taitoja. (Tuovinen 2014, 62, 70; Mäkelä 2001, 28–29.)

Iho on suurin elimemme, joka tuntee, kokee ja muistaa. Se tallentaa tuntoaistien kautta kokemamme asiat aina solutasolle asti. Aistimamme kosketuksen vaikutukset ulottuvat suoraan aivoihimme, ja toistuvilla tuntoaistimuksilla on niihin pysyvä vaikutus. Jo pienikin kosketus tuottaa paljon aivotoimintaa, joten aivot ja iho ovat hyvinkin tiiviissä yhteydessä toisiinsa. Säännöllinen myönteinen kosketus luo aivoihin yhteyksiä, jotka kehittävät lapsen stressinhallintaa. (Tuovinen 2014, 62–63.) Se myös vahvistaa vuorovaikutusta ja lisää rauhallisuutta (Juusola 2011, 67). Kosketuksen puute vastaavasti tekee lapsista aggressiivisempia ja heidän voimavaransa vähenevät leikkiin, oppimiseen sekä yhteistoimintaan muiden lasten kanssa. On todennäköistä, että tällaisen kosketuspolitiikan myötä he saattavat aikuisina käyttää enemmän päihteitä ja käyttäytyä epäsosiaalisesti. (Mäkelä 2001, 28–29.)

Halaukset ja suukot ovat yleisin fyysisen kosketuksen muoto, mutta muitakin tapoja on: esimerkiksi sylissä istuminen sadun ajan, kyyti reppuselässä, painimatsi tai lapsen pyörittäminen ilmassa. Pelkkä pakollinen fyysinen kosketus muun muassa pukiessa tai riisuesssa ei riitä, vaan lapsi tarvitsee sukupuolestaan riippumatta päivittäin myös kosketusta, jolla on emotionaalinen tarkoitus. Ne voivat olla pieniäkin asioita: joskus pelkkä pään silitys ohi mennen voi kiireessä riittää. (Chapman & Campbell 2012, 31–34.)

Lapseen kohdistuva fyysinen kosketus ei luonnollisesti saa olla millään lailla seksuaalista, vaikka fyysisten tarpeiden toteutuminen kehittääkin lapsen tervettä seksuaalisuutta. Lapsen koskemattomuuden loukkaamisen pelossa on terve ihmisten välinen kosketus häviämässä länsimaisen kulttuurin seksualisoitua sitä liikaa, eikä pedofiilin leiman pelossa kaikki uskalla koskettaa lasta enää ollenkaan. Kosketus on kuitenkin ensisijaisesti yhteyden väline, ja aikuisen kosketuksesta saatavat toistuvat myönteiset aistimukset kuuluvat aivan oleellisesti lapsuuteen. (Chapman & Campbell 2012, 34; Mäkelä 2001, 28–29.) Jos lapsi ei saa kokemuksia normaalista läheisyydestä, se saattaa antaa vääränlaisen kosketuksen mallin: hän ei opi tuntemaan omia tai toisten rajoja, eikä hän osaa koskea toista tai tiedä kuinka sallia itseään kosketettavan. Kun puhutaan koskettamisen säännöistä ja opetellaan tietoisesti myönteistä koskettamista, siitä tulee luonnollinen osa elämää. (Tuovinen 2014, 71.)

Kaikki eivät kuitenkaan pidä kosketuksesta eikä se ole heille tärkeää, mutta tämä koskenee enemmän aikuisia kuin lapsia. Kaikki lapset tarvitsevat kosketusta, mutta he voivat ehkä haluta sitä näytettävän eri tavoilla. Esimerkiksi kasvaessaan varsinkin monet pojat saattavat kiusaantua hellyydenosoituksesta, mutta vaikkapa leikillinen töniminen, painiminen, karhunhalaukset ovat hyväksytyjä tapoja fyysiselle kosketukselle. (Chapman & Campbell 2012, 35–36.) Sihvolan (2002, 137–138) mukaan pojille fyysinen kosketus voi olla jopa tyttöjä tärkeämpää, koska he tarvitsevat paljon rohkaisua oppiakseen luontevaa tunneilmaisua.

Jotkut voivat myös esittää, ettei kosketus ole heille tärkeää vaan se on ”vauvoille”, vaikka saattavat tarvita sitä kipeästikin. Välillä kannattaa siis antaa lapselle fyysistä huomiota, vaikka tämä väittäisi sen olevan noloa. Tällöin on hyvä etsiä uusia muotoja kosketukselle, jotka tuovat tarpeellista ruumiillista hellyyttä vaikuttamatta lapsellisilta. (Chapman & Campbell 2012, 36.) Kaikki kosketus ei siis vaikuta myönteisesti, vaan sen täytyy olla vastaanottajalle mieluista ja luonnollista (Koponen 2009, 105). Hyvänä esimerkkinä voisi olla kutittaminen: vaikka se voi toisista olla hauskaa, jostakin lapsesta se voi tuntua kidutukselta. Avainasemassa on siis lapsen tunteminen ja tilanneherkkyys.

On myös lapsia, jotka eivät saa kosketusta lainkaan, vaikka sitä tarvitsisivat ja kaipaisivat. Varsinkin negatiivisia kokemuksia kosketuksesta saavat lapset ovat ikävässä asemassa. Olisikin hienoa, jos lapsille opetettaisiin järjestelmällisesti toisiansa kunnioittavaa ja positiivista koskettamista. Näin kosketuksen puutteesta kärsivät tai negatiivisia vaikutteita kotoa saavat lapset saisivat edes päivähoitossa myönteisiä kokemuksia kosketuksesta, välittämistä ja läheisyyttä ja kokemuksen yhteisöllisyydestä. Tällä tavoin myös lasten välinen fyysinen kiusaaminen mahdollisesti vähentyisi. Positiivinen kosketus antaisi konkreettisen mahdollisuuden opetella sitä, miltä toisesta tuntuu. Lapsi, joka oppii koskettamaan toista myönteisesti ja toverillisesti, ei helposti satuta, tönii tai lyö muita. (Tuovinen 2014, 105.)

3.2 Rakkauden sanat

Sanoilla voidaan ilmaista kiintymystä ja hellyyttä, kehua ja kannustusta; kaikki positiivista johdatusta antavat sanat ilmaisevat välittämistä. Lapset uskovat aikuisten tarkoittavan sanomisiaan täydestä sydämestään, joten vanhemman puolihuolimattomatkin kommentit voivat satuttaa lasta syvästi. Sanat ”rakastan sinua” pitäisi aina sanoa sellaisenaan, ilman ehtoja tai kritiikkiä, jottei niiden sanoma mitätöidy. Lapselle voi myös esimerkiksi kirjoittaa rakastavia viestejä tai keksiä vanhemman ja lapsen keskinäisiä hellittelynimiä. (Chapman & Campbell 2012, 48, 55–59.)

Rohkaisun sanat ovat parhaimmillaan, kun ne kohdistetaan johonkin, mihin lapsi on nähnyt paljon vaivaa. On paljon tehokkaampaa kehua lasta hyvin tehdystä työstä kuin torua väärästä, joskin myös hyvien puolien löytäminen on vaivalloisempaa kuin huonojen. Positiivista kannustusta saanut lapsi ei niin helposti lankea hänen eteensä tuleviin sudenkuoppiin, kun taas aina pelkäänsä kieltoja kuuleva lapsi tuntee ainaista epäonnistumista, eikä saa vahvistusta sille, mitä hänen pitäisi tehdä. (Chapman & Campbell 2012, 52–54.)

Paitsi sanojen sisällöllä, myös äänensävyllä on merkitystä varsinkin pienten lasten kohdalla, jotka eivät vielä ymmärrä sanojen merkitystä tai abstrakteja käsitteitä, kuten ”rakkaus”. Lasten ajattelutapa on paljon aikuisia konkreettisempi, joten meidän tehtävämme on auttaa heitä ymmärtämään, mitä tarkoitamme ilmaistessamme rakkauttamme. Rakkauden sanojen ymmärtämisessä auttavat hellä puhetapa ja läheisyys. (Chapman & Campbell 2012, 48.)

Kehumista ja kiintymystä viestitetään usein toistensa lomassa. Chapman ja Campbell (2012, 49) haluavat muistuttaa, että kiintymyksen sanoilla kerromme arvostavamme lapsen olemusta omana itsenään, kun taas kehuminen on pääasiassa huomionosoitus lapsen teoille tai saavutuksille. Lapsen itsetunnolle on tärkeää saada kuulla hyviä asioita itsestään, varsinkin jos ne liittyvät hänen persoonallisuuteen tai pelkkään lapsen olemassaoloon eikä hänen suorituksiinsa tai saavutuksiinsa. (Peltonen & Kullberg-Piilola 2005, 59; Rantala 2014, 26.) Vanhemman kehut ovatkin lapselle suurin kannustin ja motivoija, mutta kehumisen pitäisi kuitenkin olla aitoa ja oikeissa mittasuhteissa, sillä lapsikin ymmärtää, jos kiitos ei ole vilpittömän tai kehut ovat yliampuvia. (Juusola 2011, 128–129; Chapman & Campbell 2012, 49.)

Yleistetysti voisi sanoa, että lapset haluavat miellyttää aikuisia. Lapset tuntevat tuottavansa aikuisille iloa, kun heiltä saa kiitosta ja kehuja. Myönteinen palaute yrityksistä ja harjoittelusta ohjaavat lasta käyttäytymään toivotulla tavalla, antavat onnistumisen kokemuksia ja vahvistavat positiivista minäkuvaa ja itse-tuntoa. Saamalla arvostavia kommentteja lapset oppivat arvostamaan itsensä lisäksi myös muita ihmisiä ja löytämään heistäkin hyviä puolia. (Marjamäki ym. 2015, 80.)

Lapsi myös ottaa helpommin kasvatusta vastaan lasta kunnioittavalta aikuiselta kuin epäasialliselta, kylmältä ja loukkaavalta sellaiselta. Myötätunnon ja arvostuksen antaminen lapselle on äärettömän tärkeää, sillä sellainen kasvat- tus peilaa lapsen tunnekokemuksia menemällä hänen tasolleen ja ymmärtä- mällä hänen näkökulmansa. (Juusola 2011, 15–17). Harmillisesti lapsen kas- vaessa vanhemmat ovat taipuvaisia kiinnittämään enemmän huomiota hänen virheisiinsä sen sijaan, että korostaisivat onnistumisia ja kehuisivat häntä niistä (Chapman 2014, 177).

Opastus lapselle tulisi antaa positiivisella tavalla, sillä hyvääkin tarkoittavat neuvot voivat kääntyä päälaelleen, jos ne ilmaistaan liian ankarasti ja töke- rösti. Lapset tarvitsevat esimerkin voimaa, joten kliseinen lause ”tee kuten minä sanon, ei niin kuin minä teen” ei tosiaan toimi. Lapsesta voi tuntua epä- reilulta, jos vanhempi kieltää huutamalla lastaan olemaan huutamatta, sillä hän käskee lasta oppimaan jotain mitä itsekään ei ole vielä oppinut. (Chap- man & Campbell 2012, 53.)

Myönteisten sanojen kieli saattaa olla lapsen ensisijainen rakkauskieli, jos hän kehuu muita paljon, sanoen vaikkapa ”olet ihana”, ”näytät hyvältä”, ”olet hyvä äiti/isä/ystävä” tai ”olet taitava”. Testatakseen sanojen vaikutusta lapseen, voi kokeilla kehua häntä esimerkiksi kahden viikon ajan kaikesta oikein tehdystä – minimitavoitteena kaksi kiitosta päivässä– ja katsoa kuinka se vaikuttaa. (Chapman 2014, 174, 214).

3.3 Laatu-aikaa yhdessä

Laatu-aika tässä yhteydessä tarkoittaa jakamattoman huomion antamista lap- selle tämän omassa maailmassa ja kiinnostuksen kohteiden parissa. Anta- malla huomiota viestitämme välittävämme hänestä, näytämme hänen olevan

meille tärkeä, ja että vietämme mielellämme aikaa hänen kanssaan. (Chapman 2014, 177–178.) Taina Kyrönlampi-Kylmänenkin (2010, 122) on sitä mieltä, että monet vanhemmat suhtautuvat lapsiin projekteina, jonka ympärille täytyy rakentaa paljon toimintaa ja aktiviteettiä, mutta lapset eivät kaipaakaan jatkuvia elämyksiä. Lasten tarpeet ovat paljon yksinkertaisempia kuin aikuisten.

Luonnollisesti yhteyden kokemukset aikuisten kanssa ovat tärkeitä kaikille lapsille, eikä vain niille, joiden ensisijainen rakkauden kieli se on. Aikuisten eleet, nyökkäykset, hymyt, puhe ja läsnäolo luovat turvallisuutta ja ovat välttämättömiä lasten myönteiselle kehitykselle ja oppimiselle. (Marjamäki ym. 2015, 65.) Myös Chapman ja Campbell (2012, 64) ovat sitä mieltä, että monesti lapsen huono käytös on yritys saada vanhemmilta huomiota, koska jopa negatiivinen huomio on parempi kuin jäädä kokonaan ilman. Lapset kaipaavat usein normaalia arkista yhdessäoloa ja yhteistä puuhastelua, turvallista arkirytmisiä ja läheisyyttä ja syliä ennen kaikkea. Luottamuksen rakentuminen vaatii aikaa, läsnäoloa ja kohtaamista lapsen kanssa. Aikuisten jättäessä hetkeksi kiireensä pysähtyen kuuntelemaan aidosti, lapset kokevat olevansa tärkeitä ja rakastettuja. Arki tarjoaa monia tilanteita yhdessä tekemiselle, joista voi oppia paljon ja joissa voi kokea osallisuutta. (Marjamäki ym. 2015, 73–74.)

Laatuajan ei tarvitse tarkoittaa suuria aktiviteetteja vaan sen perimmäinen tarkoitus on viettää aikaa yhdessä, ja monesti antoisimmat hetket lapsen kanssa syntyvätkin arjen keskellä. Vaikka ajan löytäminen kahdenkeskiselle ajalle lapsen kanssa ei ole aina helppoa, se olisi kuitenkin äärettömän tärkeää. Nykyään lapsiin vaikuttavat perheen ulkopuoliset voimat yhä enenevässä määrin, joten he tarvitsevat yhä enemmän vanhempiensa vahvistavaa tukea. Näin henkilökohtaisen ajan raivaamista jokaiselle lapselleen voisikin ajatella sijoituksena heidän ja koko perheen tulevaisuuteen. Jopa vain tunti viikossa kunkin lapsen kanssa kahdestaan voi olla ratkaiseva askel lapsen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. (Chapman & Campbell 2012, 65–66.)

Kuunteleminen on helppo ja halpa antamisen ja yhdessäolon muoto, koska siinä annetaan toiselle vain aikaa. Me kaikki, arimmatkin meistä, rakastamme tulla kuulluksi. Monet lasten ja nuorten oireet voivatkin selittyä sillä, ettei heitä kuunnella ja kuulla tarpeeksi. Pienikin lapsi vaistoa, jos aikuisen ajatukset harhailevat lapsen kertoessa asiaansa, ja mitä isommaksi lapsi kasvaa, sitä

tärkeämpää on intensiivinen, analyttinen ja pohdiskeleva kuunteleminen on. (Sihvola 2002, 129–136.)

Lapsi heijastaa peilin lailla vanhempiensa käyttäytymistä, tunnetiloja ja asenteita. Jos hän on saanut tarpeeksi rakkautta, huomiota ja kunnioitusta, hän todennäköisesti levittää niitä ympärilleen myös aikuisena. Läsnä olevien vanhempien tulisikin kuulua lapsen perusoikeuksiin, sillä lapset tarvitsevat yhteistä ja kiireetöntä aikaa vanhempiensa kanssa. Olemalla lastaan varten vanhempi tukee hänen emotionaalista, henkistä ja fyysistä kasvua ja minäkuvaa. Kiireetön, yhdessä vietetty aika on merkittävää lapsen minäkuvalle, tunteiden hallitsemisessa ja elämän kokonaisuuksien hahmottamisessa. Yhteinen aika on myös keskeinen perheen kantava voima. (Heikkilä & Luumi 2003, 33, 49–54.) Tämä ei luonnollisestikaan tarkoita sitä, että aikuisen huomion pitäisi olla aamusta iltaan suunnattuna lapseen ja tämän tarpeisiin, vaan joskus muutamallakin minuutilla kahdenkeskistä aikaa säännöllisesti päivittäin voi olla suuri merkitys (Chapman 2014, 214).

Lapsen kanssa touhuaminen yhdessä, esimerkiksi leikkiminen, lukeminen, pelaaminen ja jutteleminen, tukevat lapsen kehitystä. Lapsen motivaatio leikkiä kasvaa aikuisen aktiivisesta osallistumisesta, ja myönteisissä vuorovaikutustilanteissa lapsi tuntee olonsa turvalliseksi saaden samalla palautetta itsestään ja omista taidoistaan. Näissä tilanteissa lapsi voi myös käsitellä päivän tapahtumia ja tunteita ja saada aikuiselta tarvitsemaansa lohdutusta, tukea tai kiitosta. Yhteiset puuhahetket ovat hyödyllisiä myös lapsen puheen kehitykselle ja vuorovaikutuksen vastavuoroisuus edesauttaa sosiaalista kehitystä. Säännöllisten yhteisten hetkien järjestäminen luo siis samalla luonnollisen väylän tärkeämmillekin keskusteluille. (Lyytinen & Lyytinen 2003, 116–117; Chapman & Campbell 2012, 67–68.)

3.4 Pienet palvelukset toisille

Monet lapset pitävät vanhempien arkisia tekoja, kuten esimerkiksi ruoanlaittoa, pukemista, läksyissä auttamista, itsestään selvyyksinä, mutta toisille ne ovat rakkauden osoituksia. Lapsen kiittäessä usein aivan tavallisista palveluksista hän osoittaa niiden olevan hänelle emotionaalisesti tärkeitä. Lapsen tar-

joutuessa toistuvasti auttamaan muita, on todennäköistä, että hänen mielestään rakkautta ilmaistaan tekemällä toisille palveluksia. Avun tarjoaminen tai sen vastaanottaminen merkitsee tämän kielen omaavalle lapselle enemmän kuin muille. Esimerkiksi kotitehtävissä auttaminen, hänen polkupyöränsä korjaaminen tai hänen harrastuksiinsa sitoutuminen merkitsevät hänelle rakkautta. (Chapman 2014, 179–180.)

Vanhemmuuteen kuuluu pienten palvelusten tekeminen toisille vuosikausia usein ilman kiitosta. Joskus onkin hankala muistaa, että nämä päivittäiset, tavalliset ja jopa tylsät askareetkin ovat rakkauden osoituksia pitkällä aikavälillä. Rakkaudella palveleminen alkaa sisäisestä halusta tehdä palveluksia lahjana toiselle ilman pakon tunnetta. Vanhempi, joka palvelee lastaan katkerana, täyttää kyllä lapsensa fyysiset tarpeet, mutta rajoittaa samalla hänen emotionaalista kehitystään. Jopa parhaidenkin vanhempien on hyvä silloin tällöin pysähtyä tarkastelemaan omaa asennettaan päivittäisiä askareita kohtaan. Vanhempien huolehtiessa myös omasta jaksamisestaan toimii lapselle esimerkkinä. (Chapman & Campbell 2012, 97–98.)

Empatiassa ja auttamisessa on jälleen aikuisen esimerkki tärkeää, sillä lapset näkevät, tuleeko meille hyvä mieli toisten pyyteettömästä auttamisesta. Oven avaaminen, pudonneen tavaran nostaminen, paikan luovuttaminen linja-autossa ovat auttamista, mutta myös kohteliasta käytöstä. Auttaminen hyvän olon tuottamiseksi toiselle on jo vähän päiväkotikäistä vanhempien lasten juttu. Lapsilla on kuitenkin kausia, jolloin vanhempien auttaminen kodin pienissä askareissa on tärkeää. Hän oppii saamaan mielihyvää toisten auttamisesta ja siitä tulee hänelle palkitseva, kun hän saa näistä toimistaan positiivista palautetta. Vastaavasti lapsi oppii myös olemaan auttamatta, jos hänen pieniä palveluksiaan ja tekemisiään ei arvosteta. (Peltonen & Kullberg-Piilola 2005, 79–80; Chapman & Campbell 2012, 98–100.)

Jos lapsi ymmärtää parhaiten rakkauden osoituksia pienten palvelusten kautta, ei se siltikään tarkoita, että häntä tulee palvella jokaisesta vaatimuksesta. Kuitenkin hänen pyynnöilleen tulee olla herkkänä ja antaa vähintäänkin ajattelevainen ja rakastava vastaus. (Chapman & Campbell 2012, 103.) Lasten palvelemisen tarkoituksena ei ole myöskään aina miellyttää heitä, vaan enemmänkin toimia heidän parhaakseen. Usein se, mikä lasta miellyttäisi tällä

hetkellä eniten, ei todennäköisesti ole se paras keino osoittaa hänelle rakkautta. Jotta rakkautta tulisi osoittaakseen pienten palvelusten kautta, tulisi niiden olla lapsen ikään sopivia: tehdään lapsen puolesta vain se, mihin hän ei itse kykene. Lasten palvelemisen perimmäinen tarkoitus on opettaa heitä tekemään itse ja auttamaan toisia. (Chapman & Campbell 2012, 92–94.) Lapselle voi joskus myös kertoa, että ”palvelen sinua, koska rakastan” ihan arkipäiväisessäkin askareessa, tai vanhempi voi valita sitä varten tehtävän, josta ei itse pidä, mutta tietää sen olevan lapselle tärkeä (Chapman 2014, 2015).

3.5 Lahjojen antaminen ja saaminen

Jos lapsi tekee usein lahjoja, käärii ne ehkä pakettiin ja ojentaa toiselle silmät loistaen tai kiittelee saamistaan lahjoista ylenpalttisesti, esittelee niitä muille ja pitää niistä hyvää huolta, on hänen ensisijainen rakkauskielensä todennäköisesti lahjojen kieli. Hän antaa, koska haluaa saada. Jos lapsi laittaa saamansa lahjat pian syrjään, kiittää niistä harvoin, ei huolehdi niistä eikä pidä niitä arvossa, on hyvin mahdollista, ettei lahjat ole hänelle rakkautta. Kun rakkautta ilmaisee lahjojen kautta, niiden laatu tai arvo ei ole ratkaisevaa, vaan sen taustalla oleva ajatus. (Chapman 2014, 174–179.) Päiväkotiharjoitteluissani näin muutamia lapsia, jotka piirsivät, askartelivat tai värjäsivät värityskuvia ylenpalttisesti ja lahjoittivat ne mielellään muille. Joskus lahjaksi saattoi riittää pihalta löydetty hieno kivi. Tällaisille lapsille lahjat ovat enemmän kuin materiaa: ne ovat osoitus rakkaudesta. Sillä ei ole väliä, ovatko ne ostettu, tehty tai löydetty, vaan tärkeintä on ajatus niiden takana. (Chapman & Campbell 2012, 86–87.)

Monet vanhemmat yrittävät antaa lapsilleen sitä, mitä he eivät itse ole lapsena saaneet ja ostavat tavaroita, joita itse ovat toivoneet. On varsin yleistä, että vanhemmat ja isovanhemmat tuhlaavat lahjoihin aivan liikaa, ja lelukauppojen laajat valikoimat luovat illuusioita, että lahjat ja tavarat tekisivät lapset onnelliseksi. Jos lahjojen kieli ei kuitenkaan ole lapsen ensisijainen rakkauden kieli, ei lahjoilla ole välttämättä hänen tunteisiinsa juuri minkäänlaista vaikutusta. Lahjojen ylenpalttisuus johtaa helposti myös niiden arvon alenemiseen ja josain vaiheessa lahjojen saamisella ei ole enää mitään merkitystä. On ehkä järkevämpää antaa vähemmän ennemmin kuin paljon ja valita huolellisesti lah-

joja, joilla on merkitystä. (Chapman 2014, 83, 178–179.) Jotta lahjojen antamisesta ja saamisesta ei tulisi liian arkipäiväistä, sen voi ojentaa esimerkiksi sanomalla ”rakastan sinua, siksi hankin tämän sinulle”. Rakkautensa voi ilmaista myös päinvastaisessa tilanteessa: ”en osta sinulle pyytämääsi esinettä, koska rakastan sinua, ja se esine ei ole sinulle hyväksi.” (Chapman 2014, 215.)

Lahjat eivät saisi olla ainoa rakkauden näyttämisen muoto, vaan niiden ohella myös muut rakkauden kielet ovat tärkeitä. On houkuttelevaa ja helppoa hukuttaa lapsi lahjoihin muiden rakkauden osoitusten korvikkeena, mutta jos vanhempi juuttuu osoittamaan rakkauttaan lahjojen kautta, hän helposti opettaa lapsiaan katsomaan maailmaa liian materialististen lasien läpi. Kuten muissakin tavoissa osoittaa rakkautta, myös lahjojen antamisen täytyy olla vilpittömää. Jos lahjan saa palkintona vaikkapa huoneen siivoamisesta tai lahjuksena hyvästä käytöksestä tulevaisuudessa, on se enemmän manipulaatiota kuin rakkautta. (Chapman & Campbell 2012, 79–82, 122.)

4 TUTKIMUSMENETELMÄT

4.1 Tiedonkeruu- ja analyysimenetelmät

Valitsin opinnäytetyöhöni laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimustavan, koska sen tavoitteena on kuvata, ymmärtää ja tulkita todellista elämää, eikä työni taustalla ole määrällisen tutkimuksen vaatimia lukuja tai yleistettävyyttä. Laadullinen tutkimus tuntui luontevalta senkin takia, että siinä tutkijalla on suora kontakti ja vuorovaikutussuhde tutkittavaan, sillä tutkimus tapahtuu heidän luonnollisessa ympäristössään haastattelemalla ja havainnoimalla. Tehdessä laadullista tutkimusta tavoitteena on siis kokonaisvaltainen ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä. (Kananen 2014, 16–20.)

Käytettäessä useampia menetelmiä toistensa täydentäjänä voidaan saada esiin laajempia näkökulmia ja lisätä tutkimuksen luotettavuutta (Hirsjärvi & Hurme 2010, 38). Valitsin tiedonkeruumenetelmiksi teemahaastattelun, koska tarkoitukseni on peilata saamiani vastauksia jo olemassa olevaan teoriaan, sekä havainnoinnin videoinnin avulla, sillä varsinkin lapsilta saa paljon lisätietoa heitä havainnoimalla. Havainnointi sopii hyvin menetelmäksi silloin, jos tutkittavalla on kielellisiä vaikeuksia, kuten juuri esimerkiksi lapsilla. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 213.)

Haastattelu valikoitui opinnäytetyöhöni, koska siinä korostuu ihmisen subjektiivisuus. Aiheenani on varsin vähän kartoitettu alue, joten työni vaatii antamaan haastateltavilleni mahdollisuuden tuoda esille omia kokemuksiaan mahdollisimman laajasti. (Ks. Hirsjärvi ym. 2009, 205.) Koen haastattelun sopivan tarkoitukseeni myös lasten nuoren iän ja päiväkodin keskustelukulttuurin takia. Useimmin käytin ryhmämuotoista haastattelua, sillä se mahdollisti tietojen keräämisen useilta henkilöiltä samanaikaisesti. Koin sen käytön perusteltuna myös siksi, että halusin pienentää lasten riskiä arastella haastattelutilannetta tai minua, sillä osalle olin ihan vieras henkilö. (Hirsjärvi ym. 2009, 211.) Teemahaastattelua varten laadin etukäteen teemahaastattelurungon, johon on kirjattu keskusteltavat aiheet. Olen liittänyt sen opinnäytetyön liitteeksi 1, jotta lukija näkee, miten olen tutkimuskohteeni hahmottanut. (Ks. Kananen 2014, 78.)

Vaikka Jorma Kananen (2014, 153) on sitä mieltä, että tutkijan kannattaa pitää päiväkirjaa kaikesta opinnäytetyöhön liittyvästä tutkimuksesta mutkattoman työn dokumentoinnin ja luotettavuuden tarkastelun takia, koin riittäväksi dokumentoinnin muodoksi videoinnin ja siitä syntyvän litteroidun aineiston sekä tekemäni yleiset huomiot haastattelutilanteesta. Videointi osoittautuikin hyväksi avuksi materiaalin analysoinnissa, sillä se mahdollisti tilanteeseen palaamisen kerta toisensa jälkeen. Videoista lisäksi näki lasten reaktioita paremmin kuin itse haastattelutilanteessa. Teemahaastattelu tulee nauhoittaa myös siksi, että muistiinpanojen kirjoittaminen kesken haastattelutilanteen rikkoo aitoa vuorovaikutusta. (Ks. Heikka, Hujala & Turja 2009, 78–79; Kananen 2014, 85.)

Kerätyn aineiston olen litteroinut eli purkanut äänitetyt nauhoitukset tekstimuotoon mahdollisimman sanatarkasti. Olen pyrkinyt huomioimaan puheen lisäksi myös eleet ja myös joitakin äänenpainoja taukoineen, jos olen kokenut ne merkittäviksi. (Ks. Hirsjärvi ym. 2009, 222; Kananen 2014, 102.) Koska tutkijan on myös välillä pääteltävä, puhuuko haastateltava käsiteltävästä aiheesta vai ei (Hirsjärvi & Hurme 2010, 142), olen jättänyt litteroimatta puhetta, ääniä tai eleitä, jotka eivät mielestäni liittyneet aiheeseen.

Analysointimenetelmäksi valitsin teoriapohjaisen tarkastelun eli luokittelun, jossa aineistoa seulotaan teeman käsitteiden avulla (ks. Kananen 2014, 109; Hirsjärvi & Hurme 2010, 147) eli purin aineiston ja luokittelin saadut vastaukset teema-alueittain Gary Chapmanin teorian mukaisesti, sillä se tarjosi luon-

tevan taustan analysoinnin pohjaksi. Yhdistelin lasten vastauksia näihin teemaluokkiin yrittäen löytää niiden väliltä samankaltaisuuksia tai säännönmukaisuuksia (ks. Hirsjärvi & Hurme 2010, 141, 147–149).

4.2 Lapsi haastattelututkimuksessa

Lasten sanalliset ja kognitiiviset taidot sekä muistin kehittyneisyys vaikuttavat ratkaisevasti lapsen kykyyn vastata kysymyksiin. Nuorempien lasten kohdalla voi olla hankaluuksia myös ympäripyöreiden ja abstraktien käsitteiden kanssa. Näissä kaikissa taidoissa on luonnollisesti myös yksilöllisiä eroja. (de Leeuw, Borgers & Smits 2004, 410.) Siksi kysymykset ovat tärkeitä erityisesti lasten haastattelututkimuksessa, koska ne ohjaavat suoraan sitä, millaista tietoa saadaan. Tutkijan on sovitettava kysymysten kieli lasten tiedollisiin taitoihin ja kysyä kysymykset niin, että lapsi ymmärtää ne. Aikuisen on siis osattava esittää kysymyksensä lasten ajatteluun sopivalla tavalla, ja perustelujen vaatimisen sijasta lasta tulisi ohjata kuvailemaan ja kertomaan vapaasti omia mielipiteitään ja havaintojaan asiasta. Lapsilta saattaa myös saada ennakoimattomia ja yllätyksellisiä vastauksia tai asiasta toiseen hyppivää puhetta, mikä vaatii tutkijalta herkkyyttä jatkokysymyksille ja keskustelun pitämistä hallinnassa. (Helavirta 2007, 632–633; Heikka ym. 2009, 89.)

Haastattelukysymyksieni laatimiseen näin vaivaa, jotta saisin lapset ajattelemaan käsiteltävän asian eri puolia olematta kuitenkaan liian johdatteleva. Annoin heille myös tilaa ja aikaa käsitellä asiaa ja muotoilla mielipiteitään. Annoin lasten välillä jopa poiketa aiheesta, mikä lisäsi tilanteen keskustelunomaisuutta (ks. Heikka ym. 2009, 89–90), vaikkakin usein tällaiset tilanteet eivät johtaneet tutkimuksen kannalta yhtään mihinkään. Jos päiväkodin ryhmissä olisi ollut jokin maskotti tai satunnaisesti vieraileva pehmoeläin, sen olisi voinut ottaa mukaan, jotta lapset olisivat voineet kertoa sille tai sen avulla, mitä rakkaus oikeastaan on. Sellaista ei kuitenkaan ollut, joten lapset saivat tyytyä miinuun.

Pyrin huomioimaan myös kunkin haastattelun ajankohdan, keston ja tapahtumapaikan, jotta lapset olisivat virkeitä eikä läsnä olisi muita toimintoja kilpailemassa heidän huomiostaan. Tarkoitukseni oli siis luoda tilanteesta mahdollisimman luonteva ja keskustelunomainen, jotta lapset olisivat tunteneet olonsa

vapautuneeksi. Arvioin myös joko itsekseni tai muiden työntekijöiden kanssa kunkin lapsen kohdalla, sopisiko hänelle parempi yksilö- vai ryhmähaastattelu. Ryhmähaastattelussa toisten lasten kuunteleminen saattaa antaa uusia näkökulmia, rohkaista osallistumaan, innostaa ja auttaa muistamaan asioita, mutta yksilöhaastattelussa jokainen lapsi saa varmasti puheenvuoron ja jakamatonta huomiota. (Heikka ym. 2009, 89.) Huomioidakseni lapset, jotka eivät osaa ilmaista itseään luontevasti sanallisesti (ks. Heikka ym. 2009, 92), otin haastattelutuokioihin mukaan muutamia kuvakortteja, jotta heillä olisi mahdollisuus vastata kysymyksiin joko saaden niistä inspiraatiota tai osoittamalla niitä.

Havainnointitilanteessa käytin dokumentoinnin keinona videointia, joka toimii todisteena tiedonkeruusta, sillä ilman dokumentointia havainnoinnilta puuttuu tieteellisyys. Havainnoinnissa ei useinkaan tiedetä, mitä pitäisi havainnoida, ja kuitenkin koko ilmiö pitäisi pystyä vangitsemaan mahdollisimman tarkasti myöhempää tarkastelua varten. Videointi on varmin tapa tilanteen tallentamiseksi, vaikka se voikin johtaa vaikeasti hallinnoitavaan materiaalitulvaan. Se antaa mahdollisuuden palata havainnointitilanteeseen yhä uudestaan tarkistuksia tai uusia ajatuksia varten. (Kananen 2014, 67.)

Havainnointi ei tarkoita pelkästään kohderyhmän toiminnan seuraamista, vaan hänen tulee kirjata ylös myös ilmiön aitoa ”elämää”. Lisäksi tulee muistaa, että laadullisessa tutkimuksessa tutkija myös analysoi aineistoa jatkuvasti eikä vain kerää sitä. Haastattelutilanteissa pistin merkille senhetkisen yleisen ilmapiirin, tilan ja sen merkityksen haastateltaville sekä haastattelun ajankohdan. Havaintoni kirjasin ylös mahdollisimman pian, koska tapahtumat ja niiden yksityiskohdat unohtuvat nopeasti. (Kananen 2014, 66–69.)

4.3 Aihetta sivuavia tutkimuksia

Kiintymyssuhdenäkökulman mukaan tunteemme ja vuorovaikutuksemme rakastamiemme ihmisten kanssa määrittelevät persoonallisuuttamme ja käytöstämme, eli vanhempien kyvyllä vastata lapsen tarpeisiin on suuri merkitys myös lapsen kehitykselle (Johnson 2015, 33–34). Juha T. Hakalan (2011, 32) mukaan lapsilta kysyttäessä odotuksistaan vanhempiaan kohtaan, he ovat vastanneet tarvitsevansa rinnalleen aikuista ja tämän huomiota: hyväksyvää katsetta, sanallista kiitosta ja hoivaa. He eivät pyydä lisää vapautta tai rauhaa

elämäänsä, vaan he toivovat yksinkertaisesti vanhempiansa olevan kiinnostuneempia lapsen elämästä.

Leena Valkosen (2006) tutkimuksessa viides- ja kuudesluokkalaisten lasten mielipiteissä hyvistä vanhemmista korostuivat huolenpito, yhteinen aika, rakkaus ja välittäminen, lempeys ja kivuus, rajojen asettaminen ja päihteettömyys. Riikka Vuokilan (2010) pro gradu -tutkielmassa vanhempien näkökulmasta hyvä vanhemmuus käsittää lapsen yksilöllisen huomioimisen, läsnäoloa, auttamis- ja kasvatusvastuun, rajojen asettamisen sekä kehityksestä ja oppimisesta huolehtimisen.

Oliphantin ja Kuczynskin (2011, 1114–1118) tutkimuksessa lasten ja vanhempien välisestä intiimiydestä vanhemmat kertoivat lujittavansa tätä suhdetta rakentamalla aktiivisesti yksilöllistä suhdetta lastensa kanssa ja pyrkivänsä näyttämään heille, että he ovat tärkeitä ja arvokkaita perheenjäseniä. Tätä varten he järjestivät aikaa, jotta he voisivat olla lastensa käytettävissä ja osallistua heidän aktiviteetteihinsa. Heille oli tärkeää, että lapsi-vanhempisuhte on vastavuoroinen, joka tuottaa iloa niin lapsille kuin heille itselleenkin. Työkaluinaan siihen heillä oli muun muassa keskinäinen huvittelu ja leikkiminen, fyysinen kontakti, syvällinen keskustelu, kotityöt ja -läksyt sekä omaperäiset rituaalit.

Rakkauden filosofinen tarkastelu vaihtelee hieman lähteestä riippuen. Sen voi jakaa esimerkiksi eros-parisuhderakkauteen, philia-ystävärakkauteen, storge-perherakkauteen, ludus-leikkisyysrakkauteen, pragmaan eli käytännölliseen rakkauteen sekä jumalalliseen agape-rakkauteen. Vanhempien ja lasten välisen rakkauden voisi sijoittaa esimerkiksi storge-rakkauteen, sillä se on voimakasta ja ajan myötä kehittyvää rakkautta, tai ludukseen, joka sisältää iloa, luovuutta ja huumoria. Se voisi olla myös käytännöllistä pragma-rakkautta, joka perustuu maalaisjärkeen ja on kestävä, kärsivällistä ja hyväksyvää. Myös ehdoton ja epäitsekkäs agape, jota kutsutaan usein hengelliseksi rakkaudeksi, voisi mielestäni sopia tähän, sillä se on pyyteetöntä ja epäitsekkästä, tosin joskus myös itsensä uhrausta. (Ks. Lange 2015; Lehtinen 2016.)

4.4 Lapsen osallisuus

Jari Sinkkonen (2003, 7) haluaa kyseenalaistaa aikuisten käsitykset lapsuudesta: kuinka moni meistä muistaa enää, millaista oli olla lapsi? Yhteiskuntamme muuttuu koko ajan ja lapsuus sen mukana, joten hän kehottaakin miettimään, että tiedämmekö, millaista on olla lapsi tänä päivänä, ja jos tiedämme, niin ovatko ne lapsen mielestä oikein. Mielestäni asia selviää parhaiten, kun kysytään sitä lapsilta itseltään, sillä he ovat lapsena olemisen ja oman elämänsä asiantuntijoita. Pientenkin lasten mielipiteitä asiasta voi kysyä ja niihin pitäisi suhtautua kunnioittavasti (Valkonen 2006, 16).

Lapsuudentutkimus on nuori, mutta tärkeä suuntaus, joka pyrkii ymmärtämään lapsia ja lapsuutta osana yhteiskuntaa ja yhteisöjä. Siinä huomioidaan esimerkiksi lapsuuden käsitteen jatkuva muutos sekä lasten oma panos sen rakentamiselle. (Alanen 2009, 9–31.) Yhteiskunta ja sen tutkijat kiinnostuvatkin koko ajan enemmän lasten ja nuorten asioista heidän omasta näkökulmastaan, nähden heidät aktiivisena ja sosiaalisena toimijana. Lapsen osallisuuden vahvistaminen on siis nykyään tavoiteltavaa. Sen edellytyksenä on, että lapset voivat tuoda esille omia kokemuksiaan, ajatuksiaan ja tunteitaan yhdessä heistä aidosti kiinnostuneiden aikuisten kanssa, sillä lapsi kokee aitoa osallisuutta, kun aikuiset tavoittavat hänen näkökulmansa. Osallisuus vahvistuu, kun tehdään arkitilanteista lasten puheelle suotuisampia, mikä myös tukee keskustelutaitojen kehittymistä. Näin lasten tuottama tieto saattaa myös haastaa arvioimaan varhaiskasvatuksen käytäntöjä. (de Leeuw & Borgers 2004, 409; Roos 2014, 7–9.)

Osallisuus on kuitenkin enemmän kuin lapsen mielipiteen kysymistä, sillä se on kokonaisvaltaista lapsen aseman ja oikeuksien huomioimista sekä asettautumista lasten tarpeisiin. Aikuisilla on myös velvollisuus vastata päätöksistään tai teoistaan lapsille, kun ne liittyvät heihin. Lasten osallisuus tekee lapset ja lasten asiat näkyväksi yhteiskunnassa, mikä varmistaa kestävänsä lapsinäkökulman huomioimisen taloudellisissa, sosiaalisissa ja poliittisissa lapsiin tavalla tai toisella vaikuttavissa ohjelmissa ja ratkaisuissa. Lasten oikeus osallisuuteen on määritelty myös YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksessa. Lapset ovat tärkeitä tekijöitä muutoksessa pienestä pitäen niin vertaisryhmissään kuin

laajasti koko yhteiskunnassa. Valtasuhde lasten ja aikuisten välillä tekee lasten asemasta haavoittuvan ja erityisesti pienten lasten ääni jää usein kuulematta. (Pelastakaa Lapset 2012, 3–5.)

Lapsen kuulemista ja osallisuuden vahvistamista voidaan ajatella myös pedagogisesta näkökulmasta: aikuisen tulisi ottaa selvää lapsen ajatuksista, kiinnostuksen kohteista ja ympäristön toimivasta vuorovaikutuksesta, jotta hänen kasvuunsa voidaan tarjota yksilöllistä, merkityksellistä ja sopivan haasteellista toimintaa. Yksilöllisesti suunniteltu toiminta lisää lapsen onnistumisen kokemuksia, kehittää myönteistä minäkäsitystä ja kasvattaa oppimismotivaatiota. (Heikka ym. 2009, 83–84.)

5 TUTKIMUSPROSESSI

5.1 Tutkimuksen toteutus

Keväällä 2016, toisen harjoittelujaksoni aikana, toteutin opinnäytetyöhöni liittyen testimielessä kaksi epävirallista toimintatuokiota yhteensä kahdeksalle neljävuotiaalle lapselle. Ne onnistuivat hyvin, joten tunsin aiheen olevan sopiva tutkimuskohde. Opinnäytetyön tekeminen edellytti tutkimuslupaa Kouvolan kaupungilta, joka myönnettiin keväällä 2016. Toteutin tutkimuksen kolmannen työharjoittelujakson aikana syksyllä 2016.

Pyysin vanhemmilta kirjallisen luvan lapsen videointiin Kouvolan kaupungin huoltajan suostumus -lomakkeella, jonka saatteeksi laadin tutkimustani tarkemmin selittävät tiedotteet (liitteet 2/1 ja 2/2). Kaikkien lasten vanhemmilta en saanut takaisin lupalappua, joten heidät jätin tutkimuksen ulkopuolelle. Osittain haastattelujoukkoa rajasi myös se, ketä lapsia sattui olemaan sopivana päivänä ja sopivaan aikaan paikalla.

Haastattelut toteutettiin ajanjaksolla 9.11.–16.12.2016. Paikka vaihteli haastatteluryhmän ja vapaana olleiden tilojen mukaan: käytin 1–3-vuotaiden nukku-mahuonetta, henkilökunnan kokoustilaa, molempien isompien lasten nukku-matiloja ja liikuntasalia. Keskustelujen ajankohta sijoittui päivärytmin takia joko aamupiirin jälkeen noin klo 8.45 tai välipalan jälkeen suunnilleen klo 14.30.

Lapsimäärän pyrin pitämään pienenä, jotta kaikille olisi tilaa tuoda ajatuksiaan esille. Yksityishaastatteluihin valitsin vähän vilkkaampia lapsia, jotta he eivät olisi vieneet ryhmähaastatteluissa tilaa toisilta. Pidin viisi tuokiota nelivuotiaille, joista kolme oli yksityishaastatteluja ja kaksi kolmen hengen ryhmäkeskustelua. Koska nelivuotiaiden lasten panos keskustelumme jäi varsin rajalliseksi, päätin ottaa verrokkiryhmäksi myös viisivuotiaita, jotta esille tulisi mahdollisimman paljon mielipiteitä (ks. Kananen 2014, 98). Heidän kanssaan toteutin kaksi tuokiota, joissa molemmissa oli neljä lasta. Keskustelujen kesto oli keskimäärin noin 10 minuuttia, joista itse haastattelun osuus vaihteli kolmesta seitsemään minuuttiin.

Keskustelun avaamisen helpottamiseksi luin Debi Gliorin kirjoittaman lastenkirjan *Kulta Pieni*, jossa pieni ketunpoikanen kyselee äidiltään, rakastaisiko tämä sitä, jos se muuttuisi joksikin kamalaksi tai kammottavaksi, ja äiti vastaa aina rakastavansa päästä häntään asti. Satuhetken jälkeen kysyin kysymykset, joiden tueksi olin ottanut mukaan kuvakortteja sisältäen erilaisia arjen tilanteita, joissa rakkaus näkyi mielestäni jollain tavalla. Niiden tarkoituksena oli helpottaa sellaisten lasten ilmaisua, jotka eivät osanneet sanoittaa omia tunteuksiaan ja toisaalta myös tuoda lisäpotkua keskusteluun.

Ensimmäisen haastattelukysymyksen tavoitteena oli tuottaa mahdollisimman puhtaita eli johdattelemattomia vastauksia, jossa haastateltavat tuovat esille oman näkemyksensä omin sanoin. Lauseen ”mistä tiedät, että äiti tai isä rakastavat sinua” pyrin siis asettelemaan mahdollisimman tarkasti ja avoimesti, jotta saatavat vastaukset olisivat mahdollisimman omaperäisiä ja luotettavia. Myös seuraavat kaksi kysymystä ”mikä saisi ihan eniten sinut tuntemaan itsesi rakastetuksi” ja ”kuinka sinä näytät rakkautta äidillesi ja isällesi” olivat myös avoimia kysymyksiä ja noudattivat samaa linjaa ensimmäisen kysymyksen kanssa, sillä uskoin niillä saavani lapsia miettimään asiaa eri kanteilta. Lopuksi halusin vielä varmentaa suljetuilla kyllä–ei-kysymyksillä, mitkä kaikki ennalta määrätystä rakkauden muodoista ovat lasten mielestä rakkautta.

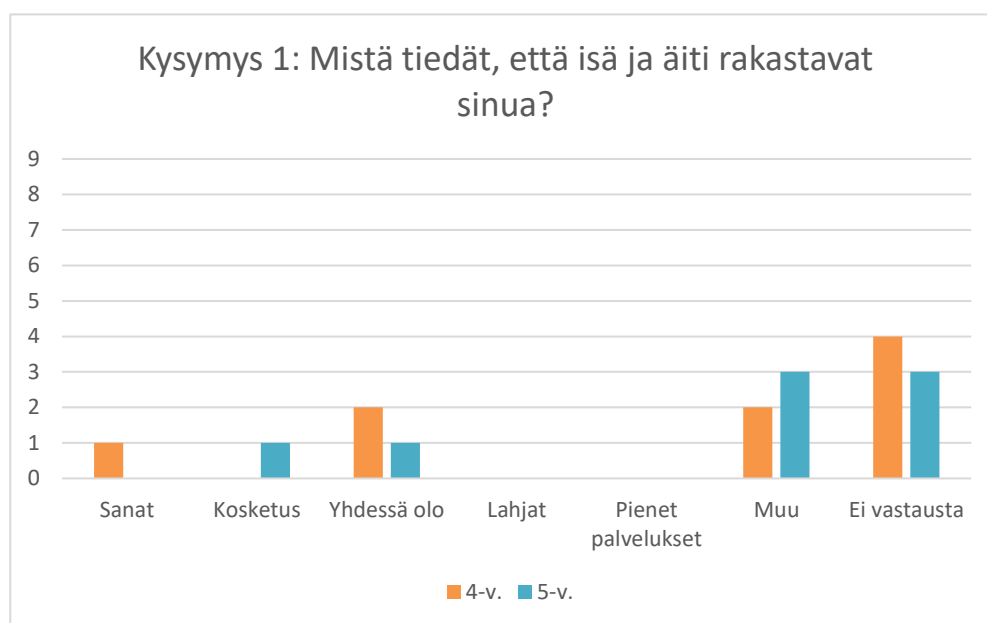
Tuokiot sujuivat vaihtelevalla menestyksellä. Suurin osa lapsista ei meinannut jaksaa istua paikoillaan, ja joissain tapauksissa lapset olivat lopulta levinneet ympäri huonetta. Toisaalta jotkut lapsista tulivat haastatteluun kesken leikkiensä, mutta pysyivät hienosti paikoillaan koko haastattelun ajan ja mahtuipa joukkoon pari keskittymistä häiritsevää villiintyjääkin. Asiassa pysyminen oli

myös vaihtelevaa: toiset kyselivät jatkuvasti asiaan kuulumattomia asioita, toiset eivät puhuneet oikein mitään, kun taas joidenkin kanssa saimme paljon hienota keskustelua aikaiseksi. Vain muutama lapsi vaikutti vaivaantuneelta kysymyksistäni.

5.1.1 Tutkimustulokset

Mistä tiedät, että isä ja äiti rakastavat sinua?

Ensimmäiseen kysymykseen saadut vastaukset ovat lasten spontaaneimpia vastauksia, joihin keskustelu ja muiden mielipiteet eivät ole vielä vaikuttaneet (kuva 1). Huomattava osa lapsista ei osannut antaa vastausta ollenkaan, ja myös asiaan kuulumattomia vastauksia esiintyi jonkin verran, jotka nekin sisältyvät "Ei vastausta" -sarakeeseen. Lahjat tai pienet palvelukset eivät saaneet yhtään ääntä kummassakaan ikäryhmässä.

Kuva 1. Kuinka vanhempien rakkaus välittyy lapselle (n=17)

Vain yksi lapsi toi koko haastatteluissa esille, että vanhemman sanallinen kommunikaatio saa hänet kokemaan rakkautta:

Noku äiti on -äiti on sanonu.

Samoin kosketus sai vain yhden vastauksen ensimmäisessä kysymyksessä:

Kun äiti pajjaa niin mä tunnen et se rakastaa mua.

Yhdessä touhuaminen vanhempien kanssa korostui hieman nelivuotiaiden keskuudessa, viisivuotiaat antoivat tähänkin kategoriaan vain yhden vastauksen:

Nokun mä leikin niiden kaa.

Si-siks, koska mie siivoon aina -- äiti kans siivoo (Äitikin siivoo. Siivootteks te yhdessä?) Siivotaan.

Haastattelujen mielenkiintoisin ja ehkä yllättävin tulos oli se, että verrattain aika iso osa lapsista piti vanhempien rakkautta itsestään selvänä asiana:

Nokun ne on hankkinut sellaisen (lapsen).

Noku se- noku sii- siit niin kun ne synnyttää. Nii pitää rakastaa.

Jos ei rakasta, niin on- pitää hävittää lapsi.

Siks kun ne rakastaa mua.

Osassa haastatteluita käytin kuvia enemmän kuin toisissa ja halusin tietää, onko niissä lasten mielestä rakkautta. Kosketuksesta muistuttavaksi tarkoittamani kuvaa, jossa poika pussaa pupua, osoitettiin useimmin (kolme kertaa yhdeksästä). Kuva, jossa äiti viettää aikaa kahden lapsensa kanssa lukemalla kirjaa, nostettiin esille kahdesti. Kuva pojasta pitelemässä lahjapakettia nousi keskusteluun kerran, samoin kuva isoisästä hymyilemässä lapselle:

[Lapsi osoittaa poikaa pussaamassa pupua.] (Mitä siin kuvassa on?) Jänis. (Mitäs- miks se on rakkautta?) [hiljaisuus] Että.. pusuttelee. Pusuttelee. (Pusuttelee! Voiks äitille antaa pusun?) Joo.

[Lapsi osoittaa kuvaa, jossa isoisä ja lapsi hymyilevät toisilleen.] (Mitä täs sun mielestä on?) No et se kattoo iloisena sitä.

Mikä saisi ihan eniten maailmassa sinut tuntemaan itsesi rakastetuksi?

Toinen kysymys sai aikaan jonkin verran vaivaantuneisuutta lasten keskuudessa ja aiheutti myös paljon aiheeseen liittymätöntä keskustelua. Tällaisia aiheeseen liittymättömiä vastauksia sain kuusi ja ilman minkäänlaista vastausta jäin kolmessa tapauksessa. Vastaukset varsinaiseen kysymykseen jäivät siis varsin vähäisiksi.

Kolme viisivuotiasta lasta vastasivat kosketuksen tuottavan heille rakkautta:

Öö... haliminen.

Mä tykkään (tytön nimi), kun minä pussaan (tyttöä).

No... tykkään halia äitiä -- ja iskää.

Muita saamiani vastauksia olivat:

No et - mie olen kyllä, tota, olen sanonu äitille, että lemmikin haluisin. Tälläsen jäniksen [osoittaa kuvaa].

Äiti.

Muutamassa tapauksessa lapsi valitsi useamman vaihtoehdon.

[Lapsi osoittaa kuvaa, jossa äiti viettää aikaa kahden lapsensa kanssa lukemalla kirjaa.] (Et tehtäis yhdessä asioita?) [Lapsi koskettaa kuvaa, jossa isoisä keskustelelee hymyillen lapsen kanssa, mutta poimii ja antaa minulle kuvan pojasta, joka pitelee lahjaa]. (Tykkäätsä saada lahjoja?) [Nyökkää.]

[Lapsi osoittaa poikaa pussaamassa pupua.] (Miks?) [Lapsi kääntyy pois päin vaivaantuneena keskustelusta.] Mikä niist ois ihan eniten sun mielestä rakkautta? [Lapsi osoittaa kaikkia kuvia vuoron perään.] (Kaikki?) [Hymyilee ja levittelee käsiään.]

Jos asettelin haastattelijana sanani ajattelemattomasti ja kysyinkin sen sijaan ”mitä äiti ja isä voi tehdä, että tuntisit itsesi rakastetuksi”, sain vastaukseksi:

5-vuotiaiden keskustelu: Poika 8: Mennä töihin. [poika 9 nyökyttelee.] Tyttö 7: ja laitetaan lapsenvahin. Poika 9: ja voi tehdä ruokaa. Poika 8: ja sitten voi mennä jonnekin, vaikka puistoon. Tyttö 7: ja piirrellä lapsiensa kanssa.

No mennä välillä töihin.

Kuinka sinä näytät rakkautta äidillesi ja isällesi?

Puolet nelivuotiaista ja kolmannes viisivuotiaista ei osannut vastata kysymyksen. Saamani vastaukset kuitenkin olivat varsin yksilöllisiä.

Siis- siitä ku, öö – siitä ku, öö – me siivotaan niin paljon.

No kun mä tykkään äitistä. (Sanoksä sen äitille?) [Hymyilee ja pudistaa päätään.] (Etkö? Miten sä näytät sen äitille? Haliksä äitiä?) [Hymyilee ja pudistaa päätään.] -- Ku isi tulee mua hakee. Ehkä. (Nii? No miten sä näytät isille?) [Epämääräinen kaino hymy.] Eksä näytä sitä? [Hymyilee ja pudistaa päätään.] (Eksä hali isii?) [Nyökkää.] (Isii voi halii.) Mä kyl juoksen aina tuolt ulkoont sen suoraan äitin ja isin syliin kun veikka tulee...

Mun äitin kanssa on hauskaa pelata tällästä [osoittaa kuvaa, jossa äiti viettää aikaa kahden lapsensa kanssa lukemalla kirjaa]-pelejä...

Että mä mie rokkaan kitaroi. (Mitä sanoit?) Että mie rokkaan kitaralla [sanasta ei saa selvää] ja isin kaa.

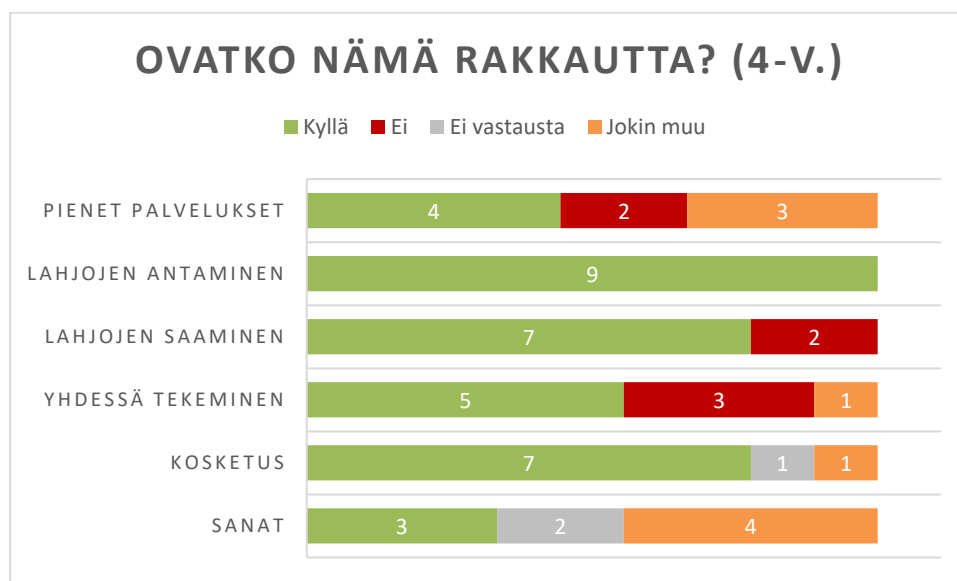
Tykkään niitten kanssa pelata.

Tykkään niistä.

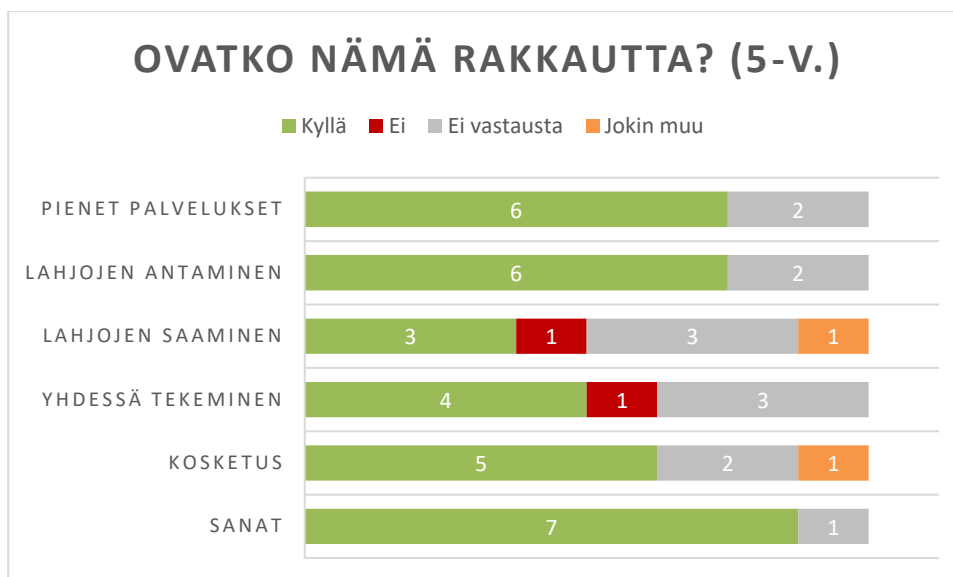
(Mistä äiti ja isä tietää, että sinä rakastat niitä?) [Nyökkää.] Mm, kyllä tietää. (Miksi? Mis- mistä ne tietää sen? Miten sä näytät sitä?) [Lapsi virnuilee.] (Sanoksä sen äitille?) [Nyökyttelee.]

Ovatko seuraavat asiat mielestäsi rakkautta?

Viimeisenä kysymyksenäni kysyin suoraan ovatko pienet palvelukset, lahjojen antaminen ja saaminen, yhdessä tekeminen, kosketus ja sanat lasten mielestä rakkautta. Saamani vastaukset olen koontanut kahteen erilliseen taulukkoon: neljävuotiaat (kuva 2) ja viisivuotiaat (kuva 3).

Kuva 2. Neljävuotiaiden käsitys vanhempien rakkaudesta (n=9)

Kuva 3. Viisivuotiaiden käsitys vanhempien rakkaudesta (n=8)

”Jokin muu” -luokittelu sisältää itseaiheuttamiani hylättyjä vastauksia muun muassa asettamalla sanani väärin, jolloin myöskään vastaukset eivät kohdistu oikein. Tämä sisältää myös kerran, jona unohdin kysyä kysymyksen pienistä palveluksista kokonaan. Olen sisällyttänyt samaan kategoriaan myös muutamman vastauksen, jota en ole ymmärtänyt tarkentaa.

Neljävuotiaiden vastauksissa oli viisivuotiaita enemmän hajontaa siinä, voiko heidän mielestään jotakin asiaa lukea rakkaudenosoitukseksi. Kuitenkin kaikki luetellut rakkauden muodot voidaan vastausten mukaan luokitella olevan rakkautta, paitsi sanallisen ilmaisun tulkinta on kyseenalainen haastattelijan virheen takia. Yhdessä tekemiseen lapset antoivat eniten ei-vastauksia, jota lähelle pääsivät myös pienet palvelukset ja lahjojen saaminen.

Viisivuotiaiden keskuudessa korostui rakkauden sanallinen merkitys, ja pienet palvelukset sekä lahjojen antaminen ovat jaetulla kakkossijalla. Lahjojen antaminen olikin molempien ikäryhmien mielestä selkeästi rakkautta. Yksi vastaajista halusi kuitenkin korostaa, että erityisesti lelujen antaminen on rakkautta, ja toinen sanoi ”rakastavansa lahjoja, joita ei ole saanut”. Viisivuotiaiden haastattelut olivat isompia ryhmähaastatteluja kuin nelivuotiailla, mikä saattaa selittää suurempaa vastaamattomuusprosenttia.

5.1.2 Johtopäätökset

Vastaus tutkimuskysymykseeni ”millä keinoin vanhempien rakkaus välittyy lapselle”, on tämän tutkimuksen perusteella *yksilöllisesti*, mikä toisaalta on koko rakkauden kielten perusajatuskin: jokaisella on oma kokemus rakkaudesta. Aineistosta ei siis tule esille mielestäni yhteneväistä käsitystä rakkauden kokemisesta. Varsinkaan avointen kysymysten perusteella kummempia johtopäätöksiä ei pystytä tekemään, sillä vastausten määrä oli kunnolliseen vertailuun liian pieni. Suljetuissa kysymyksissä nelivuotiailla korostui selkeästi lahjojen antaminen rakkaudenilmaisumuotona ja viisivuotiailla sanallinen ilmaisu. Chapmanin luokittelemat viisi rakkauden perusilmaisumuotoa näkyivät kyllä lasten vastauksissa, mutta lasten vastaukset olivat niin hajallaan toisiinsa nähden, ettei selkeää johtopäätöstä mielestäni voida tehdä siitäkään, että juuri tämä teoria olisi pätevin.

Suurin johtopäätös on, että varsinkin neljävuotias lapsi on liian nuori näin syvälliseen haastatteluun ja viisivuotiaatkin suoriutuivat vain hieman paremmin. Kolmannes nelivuotiaista ja neljäsosa viisivuotiaista eivät osanneet vastata avoimiin kysymyksiin ollenkaan tai kyenneet purkamaan rakkautta osiin. Tästä hyviä esimerkkejä ovat tyhjentävät vastaukset: *Siks kun ne rakastaa mua ja No kun mä tykkään äitistä* tai yksinkertainen: *Äiti*.

Vastaukset toiseen kysymykseen noudattivat aika lailla ensimmäisen kanssa samaa linjaa. Kolmas kysymys oli selkeästi liian vaikea, sillä siihen en suurimalta osalta saanut minkäänlaista vastausta. Ehkä ajatus rakkauden vastavuoroisuudesta on liian iso tämän ikäisille? Toinen ja kolmas kysymys eivät juurikaan siis toimineet haastattelussa tarkoittamallani tavalla, vaan ne toivat tilanteeseen liikaa toistoa. Ristiriitaisuutta tuloksiin tuovat neljävuotiaiden lasten mielipiteet yhdessä tekemisestä, sillä kyseinen kategoria korostuu ensimmäisen kysymyksen vastauksissa (tosin lievästi), mutta kokee selkeän pudotuksen kolmannessa kysymyksessä asiaa suoraan kysyttäessä.

Filosofisesti ajateltuna tutkimuksessani esiintyneitä mielipiteitä rakkauden itsestäänselvyydestä voisi peilata agape-rakkauteen: epäitsekkääseen, hyväksyvään rakkauteen. Se sisältää ajatuksen, että meillä kaikilla on oikeus puhtaaseen, pyyteettömään rakkauteen ja huolenpitoon: lapsen hankittuaan sitä vain tulee rakastaa.

Kolmannen kysymyksen keskustelu (ks. kohta 4.2.2) liippaa läheltä Valkosen (2006) tutkimuksen tuloksia hyvästä vanhemmuudesta ja antaa viitteitä siitä, että lapset osaavat arvostaa vanhempien huolenpitoa, kuten töihin menoa ja ruoanlaittoa. Tosin yhtä lailla kyseinen vastaus voi olla suora johdannainen kysymyksen asettelusta ”mitä vanhempi voi tehdä...”, joten voimme suhtautua tähän johtopäätökseen kriittisesti.

Suljetuissa kysymyksissä ryhmän paine tuli selkeämmin esille lasten vastauksissa: oli helppo vastata samoin kuin kaikki muutkin. Ryhmähaastatteluissa keskustelu ajautui myös helpommin sivuraiteille, jolloin vastaus varsinaiseen kysymykseen saattoi jäädä muodostumatta jopa koko ryhmältä, mikä vaikuttaa suoraan saatuihin tuloksiin. Samoin siitä syystä joku lapsista saattoi yksinkertaisesti unohtua välistä.

Joitakin vastauksia en ymmärtänyt tai osannut kategorioida, kuten esimerkiksi *Mie tunnen siitä -- kun mie nukun*. Joko tämä on keksimällä keksitty (kyseinen haastattelu tapahtui lasten nukkarissa) vain, jotta kysymyksestä pääsisi eroon tai se voi myös ilmentää lapsen kokemaa turvallisuuden tunnetta: vanhemmat saavat hänet tuntemaan olonsa tarpeeksi turvalliseksi, jotta hän voi nukahtaa. Toisaalta voidaan ajatella, että hän saattaa kokea saavansa rakkautta iltarutiineista esimerkiksi iltasadun ja peittelyn kautta. Samoin *siks, koska mie siivoon aina* voi ilmentää yhteisiä hetkiä äidin kanssa tai tältä saamia sanallisia kehuja. Vastauksille voi siis löytyä useita merkityksiä näkökulmasta riippuen.

Testiryhmääni verrattuna lasten vastaukset olivat varsin samanlaisia. Sekä testi- että varsinaisessa tutkimusryhmässäni tulivat esille halaaminen, suukotteleminen, erilaisten aktiviteettien tekeminen yhdessä sekä pienten palvelusten tekeminen johdattelukysymyksen kautta. Sanallinen rakkaudenilmaisu jäi vähäiselle sijalle huomattavan monessa keskustelussa.

Epäsuora tavoitteeni saada vanhemmat ja päiväkodin henkilökunnan ajattelemaan rakkauden monimuotoisuutta toteutunee lähinnä vain sillä, että he sattuvat lukemaan opinnäytetyöni. Lasten positiivista vuorovaikutusta toivon lisänneeni haastattelutuokioideni avulla, jos en muuten, niin ainakin kylvämällä siemeniä lasten alitajuntaan myöhempää käyttöönottoa varten ajatuksesta rakkauden monimuotoisuudesta. Eräs viisivuotias poika piirsi minulle spontaanisti kuvan (kuva 4) haastattelutuokiomme jälkeen, joten todistettavasti olen saanut ainakin yhden lapsen ajattelemaan aihetta vielä jälkepäin.

Kuva 4. Viisivuotiaan lapsen piirros haastattelumme jälkeen

5.2 Luotettavuus ja yleistettävyys

Tutkimuksen tuloksia ei voida yleistää, koska työ on kvalitatiivinen tapaustutkimus, joka käsittelee yksilöiden omia näkemyksiä (ks. Hirsjärvi ym. 2010, 232). Myös objektiivista luotettavuutta on laadullisessa tutkimuksessa lähes mahdotonta saavuttaa, sillä se on pääasiassa tutkijan arvioinnin ja näytön varassa. Paljon jää tutkijan omaan harkinnan ja päätöksenteon varaan, sillä hän päättää keneltä, mitä ja kuinka paljon kysytään, sekä miten kerätty aineisto analysoidaan ja tulkitaan. (Kananen 2014, 147–151.)

Pyrin valitsemaan haastattelutuokioille sopivan ajankohdan ja paikan huolellisesti aina kuin mahdollista, jotta ne eivät olisi vaikuttaneet häiritsevästi lasten päivärytmiin ja jotta tuokio olisi tapahtunut tilassa, joka olisi heille mahdollisimman tuttu. Aina nämä tavoitteet eivät olleet mahdollisia, mutta en jälkikäteen ajateltuna myöskään huomannut eroa lapsille vieraammassa tilassa tehtyihin

haastatteluihin verrattuna niihin ryhmiin, jotka suoritettiin heille tutussa ympäristössä. On kuitenkin mahdotonta sanoa, kuinka haastattelut olisivat sujuneet vieraammassa ympäristössä ujompien lasten kanssa.

Havainnointi on aika subjektiivinen menetelmä ja siten altis kritiikille, sillä jokaisella haastattelijalla ja tutkijalla on aina oma suhteellinen kulmansa katsoa asioita, oma ajattelutapa, arvonsa ja uskomuksensa, jotka vaikuttavat aina jollain tapaa hänen toimintaansa tutkijana. (Kananen 2014, 62.) Haastattelujen pääpaino lankesi enemmän niiden sanalliselle annille, joten havainnointi jäi suhteellisen vähäiseksi tutkimuksessani nyökkäyksiä tai pään pudistuksia lukuun ottamatta.

Vuorovaikutussuhteessa aikuinen on valta-asemassa lapseen nähden, mistä on hyvä olla tietoinen, jos pyrkii tavoittamaan lapsen näkökulman. Aikuisen tulee olla tarkkana, jottei ohjaile lapsen sanomisia, sillä mitä lähempänä tämä on kouluikää, sitä herkemmin hän pyrkii miellyttämään aikuista ja antamaan kysymyksiin ”oikeita vastauksia”. (Heikka ym. 2009, 113–114.) Pyrin olemaan lempeä haastattelutilanteissa ja saamaan jokaisen mukaan keskusteluun omine mielipiteineen. Heikan ym. (2009, 78–79) mukaan lapsi voi myös kokea tallentamisen häiritsevänä, mutta itse en kokenut tallennusvälineiden esilläololla olevan minkäänlaista vaikutusta lapsiin.

Keskustelun eteneminen haastateltavien ehdoilla tutkijan tehdessä vain välillä tarkentavia kysymyksiä (ks. Kananen 2014, 76–81) ei lapsia haastateltaessa toiminut, sillä joko keskustelua ei syntynyt tai se lähti väistämättä väärille urille. Toki pidin haastattelut siinä mielessä rentoina, etten pitänyt tiukasti kiinni kysymysten järjestyksestä, vaan pyrin sovittamaan ne keskusteluun luonnollisesti. Vaikka joidenkin lasten vastaukset jäivät lyhyiksi tai jopa olemattomiksi, en kokenut tarpeelliseksi tai asialliseksi ryhtyä kaivamaan pidempiä tai mielestäni parempia vastauksia, sillä se olisi luonut tilanteesta ahdistavan.

Koska haastattelin lapsia, on todennäköistä, että oma kielenkäyttöni on välillä vaikuttanut saamiini tuloksiin, sillä lapset ajattelevat asioita aikuisia kirjaimellisemmin. Joudun myös toteamaan, että kaikkia saamiani vastauksia en ole ymmärtänyt, mikä saa miettimään, kuinka paljon olen käsittänyt väärin. Riskinä on myös se, että lapset käsittävät aiheen ja kysymykset eri tavalla kuin

olen tarkoittanut. Tämä selittäisi ristiriitaisuudet avointen ja suljettujen kysymysten välillä, eli miksi jokin aihealue korostuu ensimmäisessä, mutta kokee inflaation seuraavassa tai päinvastoin. Olisikin ollut viisasta ensimmäisen kysymyksen jälkeen selittää lapsille viisi rakkauden muotoa käytännön esimerkkien kautta, jotta mahdollisilta näkökulmaeroilta olisi paremmin vältytty.

Tutkijan tekemät tulkinnat haastattelusta olisikin hyvä todentaa luetuttamalla se haastattelun kohteella, jolloin voitaisiin todeta tutkimuksen olevan luotettava myös tutkittavan kannalta. (Kananen 2014, 151.) Sovelsin tätä ajatusta pyrkimällä tarkistamaan jo haastattelun aikana, ymmärsinkö vastauksia oikein, ja osittain siinä onnistuinkin. Litteroidessani huomasin kuitenkin, että jonkin verran tällaisista tilanteista meni myös huomaamattani ohi. Välillä vastausten olennaisen sisällön tavoittaminen oli haastavaa ja joissakin vastauksissa jouduinkin jälkepäin spekuloidaan niiden motiivia.

Haastatteluni yleistettävyyttä heikentää se, että yksi haastattelukerta antaa tutkittavasta ilmiöstä varsin pinnallisen kuvan. Toinen haastattelukerta olisi voinut tuoda aiheeseen syvempää ymmärrystä, sillä haastatteluaineiston analyysissä nousee monesti esille uusia kysymyksiä, joista voisi tehdä uuden haastattelukierroksen. (Kananen 2014, 76.) Omassa työssäni tämä olisi voinut tarkoittaa esimerkiksi esiinnoussutta ajatusta vanhempien rakkauden itsensänselvyydestä. Kirjallista tietoa olen kuitenkin pyrkinyt hankkimaan monipuolisemmin. Työni luotettavuutta olisi parantanut isompi kohderyhmä sekä oman toimintani havainnoinnin tai työprosessin etenemisen kirjaaminen esimerkiksi tutkimuspäiväkirjaan. Myös alan ammattilaisen haastattelu olisi tuonut lisää validiteettia. (Ruohonen 2014, 16.)

5.3 Tutkimuksen eettisyys

Hain asianmukaisen tutkimusluvan Kouvolan kaupungilta ja pyysin vanhemmilta luvan lasten osallistumisesta tutkimukseen sekä kuvaamiseen. Ne lapset, joista en lupaa saanut, jätin työni ulkopuolelle. Opinnäytetyössäni en julkaise nimiä tai muita tietoja, joista voisi yksittäisen henkilön tunnistaa, sillä haastateltavien anonymiteetti tulee säilyttää (Kananen 2014, 73).

Käyttämällä tekstissäni neutraaleja termejä ”vanhempi”, ”vanhemmat” tai ”perhe” pyrin olemaan ottamatta kantaa vanhempien sukupuoleen, määrään

tai perherakenteeseen. Tutkimusryhmäni lapsilla oli kaikilla sekä äiti että isä mukana elämässään, joten itse haastatteluissa oli tarkoituksenmukaista puhua isästä ja äidistä. Tiedostan myös, että eri kulttuureissa on merkittäviäkin eroja rakkauden ja kiintymyksen osoittamisessa. Perusajatus kuitenkin on, että ihmislajille on ominaista muodostaa syvä emotionaalinen side toiseen ihmiseen kulttuurista riippumatta (Johnson 2015, 37).

Hirsjärven ym. (2010, 24) mukaan yksi aihe tutkimusaiheen eettisyyttä pohdittaessa on tutkimusaiheen valinta: on mietittävä, kenen ehdoilla tutkimusaihe on valittu ja miksi siihen on ryhdytty. Aiheeni on mielestäni yhteiskunnallisesti tärkeä ja omintakeinen, ja työni vastaa tarpeeseen etsiä syitä lasten henkiseen huonovointisuuteen, joten siinä eettisyyteni on vahvalla pohjalla. Kuitenkin annan itselleni pienen eettisen miinuksen siitä, että motiivini tutkimukseen ryhtymisestä oli saada vastauksia itseäni askarruttaviin kysymyksiin.

Tutkimuksessa tulee muistaa myös ihmisarvon kunnioittaminen, eli annetaan haastateltavalle mahdollisuus päättää tutkimukseen osallistumisesta. Myös lapsilla tulisi olla oikeus kieltäytyä haastattelusta tai keskeyttää se niin halutesaan. (Hirsjärvi ym. 2010, 25; Heikka ym. 2009, 89.) Itse tyydyin kysymään luvan vain lasten vanhemmilta, vaikka vaihtoehtojen antaminen lapsille olisi lisännyt paitsi tutkimuksen eettisyyttä, myös heidän osallisuuttaan. Ketään en luonnollisestikaan pakottanut haastatteluun, mutta haastattelujoukkoni pienuuden vuoksi en myöskään ollut valmis ottamaan riskiä, että lapsi kieltäytyy. Kuka sitä paitsi lähtee mieluummin haastatteluun kuin menee leikkimään? Joten käännettäessä osallisuuden varmistuminen toisin päin: pitämällä lasten osallistumista itsestään selvyytenä varmistin heidän mielipiteidensä kuulemisen. Tutkimuksen eettisyyttä se ei kuitenkaan juurikaan paranna.

Toisten tekstejä lainatessani olen aina kirjannut lähteet huolellisesti ja käyttänyt heittomerkkejä, jos olen siteerannut tekstiä suoraan. Olen myös osoittanut kritiikkiä omaa tutkimustani ja sen tuloksia kohtaan sekä pyrkinyt olemaan mahdollisimman huolellinen työni raportoinnin ja käyttämieni tutkimusmenetelmien suhteen. (Ks. Hirsjärvi ym. 2010, 26.) Säilytän tutkimukseeni keräämäni kuva- ja äänitallenteet opinnäytetyöni hyväksymiseen asti, jonka jälkeen hävitätän ne asianmukaisesti.

6 POHDINTAA

6.1 Oma toiminta ja oppiminen

Valitsin aiheen, josta olin itse innostunut ja jonka tunsin oikeasti tärkeäksi. Tästä huolimatta koin silloin tällöin epävarmuutta siitä, onko aihe muidenkin mielestä mielenkiintoinen, mikä söi motivaatitani jonkin verran. Epävarmuuttani ei yhtään helpottanut se, etten onnistunut lapsilta saamaan niin paljon vastauksia kuin olisin toivonut. Hetkellisen epätoivon jälkeen päädyin varsin nopealla aikataululla sisällyttämään tutkimukseeni myös viisivuotiaita lapsia, mikä olikin hyvä ratkaisu.

Ajatuksena oli hyvä idea suorittaa työharjoittelu ja toteuttaa opinnäytetyötä samanaikaisesti, jotta voisin tutustua haastattelujoukkooni ja päinvastoin, mutta aikataulullisesti se oli haastavaa ryhmän toiminnan ja omienkin työvelvollisuuksieni takia. Luultavasti olisi ollut viisaampaa suorittaa harjoittelu ensin ja toteuttaa haastattelut sen jälkeen, mutta joulun alla on päiväkodissakin paljon muutakin ajateltavaa ja pitkän harjoittelurupeaman jälkeen se olisi tuntunut raskaalta.

Laatimaani haastattelurunkoa pyrin toteuttamaan, mutta kysymysten järjestys vaihteli sen mukaan, miten ne keskusteluun sopivasti sattuivat. Joidenkin kysymysten kohdalla myös kysymyksen asettelu vaihteli, mikä teki analyysistä haastavaa, mutta merkittävää eroa se ei onneksi vastauksiin tehnyt. Hyviä kuvia keskustelun avuksi yritin etsiä eri lähteistä, mutta lopulta jouduin tyytymään päiväkodista löytyviin "Suomi toisena kielenä" -kuvakortteihin. Niistäkään ei kuitenkaan löytynyt kaikkia viittä rakkauden ilmaisumuotoa muistuttavia kuvia, joten häpeäkseni joudun toteamaan käyttäneeni vain neljää korttia, jotka nekin saattavat luonnollisesti herättää erilaisia mielikuvia katsojasta riippuen.

Työni valmistuttua harmittelen sitä, etten tehnyt tutkimuksen sijaan esimerkiksi pientä opaskirjaa vanhemmille lasten rakkauden kielten tunnistamiseen ja vahvistamiseen, sillä se olisi ollut ehkä minulle luontevampaa. Jälkiviisaana koen, että siitä olisi ollut myös enemmän hyötyä aiheen saattamiseen suuremman joukon tietoisuuteen. Olen kuitenkin tyytyväinen työni teoriaosuuteen, joka toki sinälläänkin toimii tietolähteenä asiasta kiinnostuneille, mutta ei ehkä niin hyvin kuin lyhyempi ja ytimekkäämpi tuotos olisi toiminut.

Videoita katsoessani huomaan olleeni haastateltaville jopa liiankin lempeä, sillä muutaman lapsen käytös kävi niin häiritseväksi, että heidät olisi ollut aiheellista siirtää keskustelusta pois. Ehkä ajattelin, että olisi ikävää, jos heidän mielipiteensä jäisivät ulos tutkimuksesta, mutta he kävivät niin kierroksilla, ettei heiltä loppujen lopuksi vastauksia saanut ollenkaan. Samoin riskinä olisi ollut, että muutkin lapset olisivat halunneet tilanteesta pois, jos yksi lähtee.

Koska työni sijoittui kentälle, jota ei hirveästi ole vielä tutkittu, oli aikaisempien tutkimusten etsiminen työn ja tuskan takana. Samoin haastavuutta työhön lisäsi lasten vähäiset vastaukset, jotka tekivät erityisesti johtopäätösten tekemisestä vaikeaa. Toivon kuitenkin opinnäytetyöni toimivan innoituksena muillekin tehdä tutkimusta aiheen parissa, joka on itsestä kiinnostava aikaisempien tutkimusten puutteesta huolimatta, sillä ammatillisesti koen saaneeni työni kirjoittamisesta ja toteuttamisesta paljon itsevarmuutta ja kokemusta.

6.2 Ehdotuksia aiheen lisätutkimuksiin

Selkeä jatko tutkimukselleni olisi laajentaa sitä vanhempiin lapsiin ja ottaa niin selville, vaihtelevatko rakkauden määritelmä tai lasten odotukset vanhempien rakkautta kohtaan eri-ikäisten lasten keskuudessa. Samoin tätä periaatetta voisi soveltaa eri kulttuuritaustaisiin lapsiin ja heidän odotuksiinsa vanhemmilta saamaansa rakkauteen. Luontevin lisätutkimusaihe olisi tutkimuksessani esiin tullut käsitys vanhempien rakkauden itsestäänselvyydestä selvittäen kuinka yleinen tällainen mielipide oikeasti on. Jos se on yleistä, kuinka tätä tietoa voisi hyödyntää?

Aiheen voisi kääntää myös toisinpäin, kuten Oliphantin ja Kuczynskin tutkimuksessa, eli kysyä vanhemmilta, mitä he tekevät pitääkseen yllä suhdetta lastensa kanssa. Miten suomalaiset vanhemmat näyttävät rakkautta lapsilleen? Tutkimuksessani myös rakkauden sanallinen ilmaisu jäi hyvin vähäiseksi lasten vastauksissa, joten voisi myös selvittää, kuinka paljon vanhemmat ylipäättään sanovat lapsilleen rakastavansa heitä.

Lapsen rakkauden kielen tukeminen hyödyttäisi lasta varmasti myös muiden hänen lähipiiriinsä kuuluvien aikuisten taholta. Voisikin miettiä, kuinka rakkauden eri kielen tuntemista voisi hyödyntää päivähoitossa. Onko se ylipäättään

mahdollista ja mitä se vaatisi henkilökunnalta? Vaikuttaisiko asiaan liittyvien työmenetelmien käyttöönotto lapsiryhmän keskinäiseen toimintaan?

Mielenkiintoista olisi myös tietää, onko ihmisen ensisijaisella rakkauden kielellä yhteys pääasialliseen tapaan oppia ja hahmottaa maailmaa. Jos yksilö oppii parhaiten kinesteettisesti eli liikkeen ja kosketuksen kautta, onko hänelle myös rakkaus pääasiassa kosketusta ja vastaavasti auditiiviselle kuulemista ja visuaaliselle vaikkapa lahjojen antamista ja saamista?

LÄHTEET

- Alanen, L. 2009. Johdatus lapsuudentutkimukseen. Teoksessa *Lapsuus, lapsuuden instituutiot ja lasten toiminta*, toim. Alanen, L. & Karila, K. Tampere: Vastapaino, 9–30.
- Arajärvi, T. 1999. *Hyvä lapsuus vauvasta kouluikäiseksi*. Helsinki: Ajatus.
- Brummer, M. 2003. Lasten elämästä – psykoanalyttisiä näkökohtia. Teoksessa *Pesästä lentoon: Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle*, toim. Sinkkonen, J. Helsinki: WSOY, 78–86.
- Chapman, G. 2014. *Rakkauden kieli*. 8. painos. Keuruu: Aikamedia Oy.
- Chapman, G. & Campbell, R. 2012. *The 5 Love Languages of Children*. Chicago: Northfield Publishing.
- Hakala, J. T. 2011. *Onnellinen lapsi: Vanhempien kasvatuserä*. Helsinki: Gummerus.
- Heikkilä, M. & Luumi, P. 2003. *Rakasta lasta, suojele lapsuutta*. Helsinki: LK-kirjat.
- Heikka, J., Hujala, E. & Turja, L. 2009. *Arvioinnista opiksi: havainnointi, arviointi ja suunnittelu varhaispedagogiikassa*. Vantaa: Printel Oy.
- Helavirta, S. 2007. Lasten tutkimushaastattelu. *Yhteiskuntapolitiikka* 72 (2007):6.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2010. *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. *Tutki ja kirjoita*. 15. uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Jarasto, P. & Sinervo, N. 2000. *Alle kouluikäisen lapsen maailma*. 3. painos. Jyväskylä: Gummerus.
- Johnson, S. 2015. *Suojelen sinua kaikelta: Kuinka rakastaa ja tulla rakastetuksi*. Helsinki: Psykologien kustannus.
- Juusola, M. 2011. *Vahvaksi rakastetut lapset*. Helsinki: Otava.
- Kananen, J. 2014. *Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä*. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Koponen, J. 2009. *Kosketuksen merkitys*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.
- Kyrönlampi-Kylmänen, T. 2010. *Lapsen hyvä arki*. Helsinki: Kirjapaja.
- Lange, T. 2015. *Kuusi rakkauden muotoa. Hidasta elämää -verkkosivusto*. Päivitetty 14.2.2015. Saatavissa: <https://hidastaelamaa.fi/2015/02/peilikuvana-perhe-6-rakkauden-muotoa/> [viitattu 7.2.2017].
- de Leeuw, E., Borgers, N. & Smits, A. 2004. *Pretesting Questionnaires for Children and Adolescents*. Teoksessa *Methods for Testing and Evaluating*

Survey Questionnaires, toim. Presser, S., Rothgeb, J. M., Couper, M. P., Lessler, J. T., Martin, E., Martin, J. & Singer, E., 409–429.

Lehtinen, A. 2016. 8 erilaista tapaa rakastaa. Kuudesaisti.net. Päivitetty 28.7.2016. Saatavissa: <http://www.kuudesaisti.net/henkinen-polku-kategoria/8-erilaista-tapaa-rakastaa> [viitattu 7.2.2017].

Lyytinen, P. & Lyytinen, H. 2003. Tiedollinen kehitys lapsuudessa. Teoksessa *Pesästä lentoon: Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle*, toim. Sinkkonen, J. Helsinki: WSOY, 87–120.

Marjamäki, E., Kosonen, S., Törrönen, S. & Hannukkala, M. 2015. *Lapsen mieli: mielenterveystaitoja varhaiskasvatukseen ja neuvolaan*. 2. painos. Helsinki: Suomen Mielenterveysseura.

Mäkelä, J. 2011. Mihin kosketus on hävinnyt aikuisten ja lasten suhteista? Teoksessa *Kymmenen kysymystä kasvatuksesta*, toim. Nivala, E. Helsinki: Lasten keskus, 28–30.

Oliphant, A. E. & Kuczynski, L. 2011. Mothers' and Fathers' Perceptions of Mutuality in Middle Childhood: The Domain of Intimacy. *Journal of Family Issues* 32(8), 1104–1124.

Pelastakaa Lapset. 2012. *Lapsen ääni. Osallisuuden ohjeistus*.

Peltonen, A. & Kullberg-Piilola, T. 2005. *Tunnetuksi*. Helsinki: Lasten keskus.

Puolimatka, T. 2004. *Kasvatus, arvot ja tunteet*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Puolimatka, T. 2010. *Kasvatuksen mahdollisuudet ja rajat: Minuuden rakentamisen filosofia*. 2. uudistettu painos. Ryttylä: Suunta-kirjat.

Rantala, J. 2014. *Äiti, älä tottele! (kaiken maailman kasvatusoppaita)*. Helsinki: Gummerus.

Roos, P. 2014. *Lapsen osallisuus*. PowerPoint-esitys 25.9.2014. Oulu: Perhepäivähoidon valtakunnallinen seminaari.

Salo, S. 2003. Kiintymyssuhteen merkitys elämänkaaren aikana. Teoksessa *Pesästä lentoon: Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle*, toim. Sinkkonen, J. Helsinki: WSOY, 44–77.

Sihvola, S. 2002. *Voimaa vanhemmuuteen*. Helsinki: Ajatus Kirjat.

Sinkkonen, J. 2003. Lapsen arvoituksen äärellä. Teoksessa *Pesästä lentoon: Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle*, toim. Sinkkonen, J. Helsinki: WSOY, 7–12.

Tuovinen, S. 2014. *Satuhieronta: läsnäolevan kosketuksen ja sadun taikaa*. Helsinki: WSOY.

Valkonen, L. 2006. Millainen on hyvä äiti tai isä? Viides- ja kuudesluokkalaisten lasten vanhemmuuskäsitykset. Tutkimus: Jyväskylän yliopisto.

Vuokila, R. 2010. *Millaista on hyvä vanhemmuus? Pro gradu -tutkielma*. Tampereen yliopisto.

TEEMAHAASTATTELURUNKO

Taustatiedot: Haastattelun Inkeröisten päiväkodin vuonna 2012 syntyneitä lapsia kysymällä heiltä mitkä asiat saavat heidät tuntemaan itsensä rakastetuiksi. Haastattelut toteutuvat marras- ja joulukuun aikana 2016 yksilö- tai ryhmämuotoisesti lapsista riippuen. Haastattelun keston pidän lyhyenä (n. 10 min.), jotta lapset jaksavat keskittyä.

Haastattelun kulku: Keskustelun avaamiseksi luen Debi Gliorin lastenkirjan Kulta Pieni, jossa pieni ketunpoikanen kyselee äidiltään rakastaisiko tämä häntä, jos hän olisikin jotain kamalaa tai kammottavaa ja äiti vastaa jokaiseen kysymykseen aina rakastavansa päästä häntään asti. Olen varannut keskustelun sen tueksi muutamia valokuvakortteja, joissa välittäminen näkyy jollain tavalla.

Kysymys 1: Mistä tiedät, että äiti tai isä rakastavat sinua?

(Vaihtoehtoisesti: Näkyykö näissä korteissa mielestäsi rakkaus ja miksi?)

Kysymys 2: Mikä saisi ihan eniten maailmassa sinut tuntemaan itsesi rakastetuksi?

Kysymys 3: Miten sinä näytät rakkautta äidillesi ja isällesi?

Kysymys 4: Ovatko seuraavat asiat mielestäsi rakkautta

- kosketus
- sanat
- lahjojen saaminen ja antaminen
- yhdessä tekeminen
- toisen auttaminen tai puolesta tekeminen

Hyvät vanhemmat!

Suoritan sosionomitutkintoni kolmatta ja samalla lastentarhanopettajan pedagogista harjoittelujaksoani Kissankäpälien ryhmässä. Teen opinnäytetyökseni marras-joulukuun aikana tutkimuksen Inkeröisten päiväkodin nelivuotiaiden lasten rakastetuksi tulemisen kokemuksesta, eli selvitän, mitä asioita lapsi itse nimittää rakkaudeksi. Tutkimus sisältää yhden videoidun keskustelutuokion kunkin lapsen kanssa (yksilö- tai ryhmähaastatteluna lapsen persoonallisuudesta riippuen) niiden lasten osalta, jotka ovat saaneet huoltajaltaan luvan osallistua tutkimukseeni.

Kuvamateriaalia käsittelen ehdottoman luottamuksellisesti, ja hävitän sen asianmukaisesti opinnäytetyön valmistuttua.

Opinnäytetyössäni en tule käyttämään lasten nimiä enkä muita tietoja, joista lapsen voisi helposti tunnistaa.

Pyydän ettette keskustelisi rakkausaiheesta lasten kanssa etukäteen.

Annan mielelläni lisätietoja, joten jos teillä on jotain kysyttävää, niin tulkaa nykäisemään hihasta tai laittakaa sähköpostia osoitteeseen Elina.Remes@student.kyamk.fi

Pyydän palauttamaan oheisen Huoltajan suostumus -lomakkeen viimeistään perjantaina 11.11. (Niittyvillat voivat palauttaa sen myös oman ryhmänsä työntekijöille).

Ystävällisin terveisin

Elina Remes

Hyvät vanhemmat!

Suoritan sosionomitutkintoni kolmatta ja samalla lastentarhanopettajan pedagogista harjoittelujaksoani Kissankäpälien ryhmässä. Teen opinnäytetyökseni tutkimuksen lapsen rakastetuksi tulemisen kokemuksesta, eli selvitän, mitä asioita lapsi nimittää rakkaudeksi Inkeröisen päiväkodissa. Tarkoitukseni oli tehdä tutkimukseni vain nelivuotiaiden keskuudessa, mutta joudun nyt laajentamaan tutkimusryhmääni myös viisivuotiaiden pariin.

Tutkimus sisältää yhden videoidun keskustelutuokion kunkin lapsen kanssa (yksilö- tai ryhmähaastatteluna lapsen persoonallisuudesta riippuen) niiden lasten osalta, jotka ovat saaneet huoltajaltaan luvan osallistua tutkimukseeni.

Kuvamateriaalia käsittelen ehdottoman luottamuksellisesti, ja hävitän sen asianmukaisesti opinnäytetyön valmistuttua.

Opinnäytetyössäni en tule käyttämään lasten nimiä enkä muita tietoja, joista lapsen voisi helposti tunnistaa.

Pyydän ettette keskustelisi rakkausaiheesta lasten kanssa etukäteen.

Annan mielelläni lisätietoja, joten jos teillä on jotain kysyttävää, niin tulkaa nykäisemään hihasta tai laittakaa sähköpostia osoitteeseen Elina.Remes@student.kyamk.fi

Pyydän palauttamaan oheisen Huoltajan suostumus -lomakkeen mahdollisimman pian lapsen lokeroon.

Ystävällisin terveisin

Elina Remes